

γιάννης αντάμης

χιλιόμετρα κάναμε πάλι

αποσπάσματα

DREAM
FIGERS

Γιάννης Αντάμης

**Χιλιόμετρα κάναμε πάλι,
αποσπάσματα**

Τεχνική υποστήριξη: Μάριος Αρσενίου

Dreamtigers 2018

Σε κάθε χώρα θεωρούν ότι τα οικουμενικά ελαττώματα και δεινά των ανθρώπων και της ανθρώπινης κοινωνίας είναι τοπικά χαρακτηριστικά. Ποτέ δεν βρέθηκα σ' ένα μέρος όπου να μην άκουσα: εδώ οι γυναίκες είναι ματαιόδοξες και άστατες, δε διαβάζουν σχεδόν καθόλου, είναι αμόρφωτες, εδώ οι άνθρωποι είναι αδιάκριτοι, κουτσομπόληδες και κακεντρεχείς, εδώ με το χρήμα, την εύνοια και την ποταπότητα καταφέρνεις τα πάντα, εδώ βασιλεύει ο φθόνος, και οι φιλίες δεν είναι ειλικρινείς και πάει λέγοντας, θαρρείς και αλλού τα πράγματα είναι διαφορετικά. Οι άνθρωποι είναι άθλιοι κατ' ανάγκη, αλλά θέλουν να πιστεύουν ότι είναι άθλιοι κατά σύμπτωση.

**Giacomo Leopardi, «Σκέψεις», Opera 2001
(μετάφραση Δημοσθένης Κούρτοβικ)**

Σε συνέχεια του «Μπαλκανμομπίλ»
(Dreamtigers036). Μέρος, ασπούμε, δεύτερο:

κάτι σαν μπάτσελορ

Από τις αρχές του καλοκαιριού του 2015, και ενόψει του επικείμενου γάμου του, δεχόμουν συνεχώς πιέσεις από τον Γεώ για να κάνουμε ένα νέο οδικό ταξίδι στα Βαλκάνια. Μέχρι τον Σεπτέμβριο το ταξίδι αυτό είχε πια πάρει μυθικές διαστάσεις, τα σχέδια για τη διαδρομή που θα ακολουθούσαμε άλλαζαν σχεδόν μέρα με τη μέρα και όπως συμβαίνει συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις, όλα έδειχναν ότι τελικά μάλλον θα το αναβάλαμε. Στο μεταξύ προς το τέλος εκείνου του καλοκαιριού συνέβησαν ένα σωρό δραματικές αλλαγές στην προσωπική μου ζωή, με αποκορύφωμα την οριστική πια μετακόμισή μου στη Θεσσαλονίκη, με αποτέλεσμα, όσο και να το επιθυμούσα το ταξίδι αυτό, το μυαλό μου πια βρισκόταν αλλού και είχα πάψει πια να το πολυεπιδιώκω.

Μέχρι που μια μέρα –ή μια νύχτα το πιθανότερο– χτύπησε το τηλέφωνο μου και άκουσα τον Γεώ από την άλλη άκρη της γραμμής να ουρλιάζει: «Σε μια βδομάδα παντρεύομαι! Πάμε κάπου, οπουδήποτε! Ίσα που προλαβαίνω!» Μέσα σε ελάχιστες ώρες σχεδίασα μια πρόχειρη διαδρομή στον χάρτη και στο μυαλό μου, έβγαλα πράσινη κάρτα, ετοίμασα

αποσκευές και το σημαντικότερο, έψησα και τον Μάριο να μας ακολουθήσει. Ήταν Παρασκευή και ο Γεώ θα έπρεπε ως την Τετάρτη το αργότερο να είναι πίσω με κίνδυνο, εάν το καθυστερούσε περισσότερο, να τίναζε στον αέρα τη μελλοντική του έγγαμη συμβίωση. Το σχέδιό μου, ως εκ τούτου, ήταν απλό και εύκολα πραγματοποιήσιμο: Θα φεύγαμε την επόμενη μέρα για τη Θεσσαλονίκη, όπου ο γαμπρός είχε ήδη προγραμματίσει να ψωνίσει στολή για το επικείμενο μυστήριο, θα διανυκτερεύαμε εκεί και θα αναχωρούσαμε πρώιπρωί την Κυριακή για τα βόρεια με στόχο να επισκεφτούμε μέσα σε τρεις μέρες τρεις τυχαία επιλεγθείσες πόλεις της Σερβίας, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας αντίστοιχα (Νις, Κραϊόβα και Πλέβεν) και το απογευματάκι της Τετάρτης να έχουμε επιστρέψει. Πανεύκολο, ε;

Θεωρητικά, όχι, δεν ήταν δύσκολο. Άλλωστε, προσωπικά είχα ήδη τολμήσει πολύ χειρότερα και πολύ πιο αυθόρμητα ταξίδια. Παρά τις όποιες επιφυλάξεις, πάντως, τη στιγμή που περνούσαμε τα σύνορα στη Γευγελή ούτε που θα μπορούσαμε να φανταστούμε τις εκπλήξεις -ευχάριστες και δυσάρεστες- που θα ακολουθούσαν και που θα εκτροχιάζαν την προσχεδιασμένη πορεία μας.

Έτσι, αφού διασχίσαμε την Άλλη Μακεδονία χωρίς να κάνουμε καμία απολύτως στάση, μπήκαμε στη Σερβία και σταματήσαμε για καφέ στην πρώτη πόλη

που βρήκαμε μπροστά μας: το Βράνιε. Ο στόχος της πρώτης μέρας ήταν να φτάσουμε στη Νις και αφού ήδη την είχαμε πλησιάσει αρκετά πριν καν μεσημεριάσει, είχαμε αρκετό χρόνο για σκότωμα, δηλαδή για άσκοπη –φαινομενικά τουλάχιστον- περιπλάνηση. Αφήσαμε λοιπόν το Ανταμομπίλ κάπου, δίπλα σε ένα πάρκο και αρχίσαμε να περπατάμε προς άγνωστη κατεύθυνση μέχρι που βρεθήκαμε, χωρίς να το καταλάβουμε, μέσα σε έναν εξωφρενικά πολύβουο και πολύχρωμο τσιγγανομαχαλά. Η παρουσία εκεί μας παραδόξως πέρασε σχεδόν απαρατήρητη και μόνο όταν βγάλαμε τις κάμερες άρχισαν κάποιοι από τους ντόπιους, όχι να μας στραβοκοιτάζουν ακριβώς, αλλά μάλλον να μας περιεργάζονται, σαν να προσπαθούσαν να καταλάβουν τι το αξιοθέατο είχαμε βρει για να θαυμάσουμε στην γειτονιά τους.

Και όταν μετά ανακαλύψαμε κάπου ανάμεσα στα παραπήγματα το χάλκινο άγαλμα ενός τρομπετίστα και αρχίσαμε να το φωτογραφίζουμε από κάθε πιθανή γωνία, κάποιοι από αυτούς δεν άντεξαν και ήρθαν να μας ζητήσουν ή να μας δώσουν –δεν θα μάθουμε ποτέ- εξηγήσεις.

Γυρίσαμε στο αμάξι και βρήκαμε πάνω στον υαλοκαθαριστήρα του μια ωραιότατη κλήση για παράνομο παρκάρισμα. Το όργανο της τάξης καθόταν παραδίπλα, θα έλεγες σαν αν μας περίμενε. Όταν πήγαμε για να του διαμαρτυρηθούμε πως δεν

υπήρχε στον δρόμο εκεί κανένα σήμα που να απαγορεύει τη στάση ή τη στάθμευση, καταλάβαμε πως όντως μας περίμενε για να μας προτείνει –με τρόπο πάντα- την εναλλακτική βαλκάνια ποιηή που προβλέπεται σε τέτοιες περιπτώσεις. Με την ευχή να ήπια στην υγεία μας το φιλοδώρημα που του προσφέραμε, λίγα λεπτά μετά αφήναμε το Βράνιε για να κατευθυνθούμε λίγο πιο βορειότερα.

Και κάπου εκεί στον δρόμο, σε κάποιο βενζινάδικο, έρχεται η πρώτη έκπληξη. Την ώρα που γεμίζω το Ανταμομπίλ με φτηνή βαλκανική βενζίνη και ενώ ο Μάριος με τον Γεώ μαλώνουν για το ποια σλάβικα γαριδάκια θα αγοράσουνε, χτυπάει το τηλέφωνό μου. Είναι ο Κωστής. Τι θέλει, αναρωτιέμαι, και πού με βρήκε εδώ πέρα; Απαντώ. «Πού είστε;» «Στη Σερβία.» «Τι λες τώρα; Πότε φύγατε;» «Σήμερα το πρωί.» «Ναι, ε; Κι εμένα γιατί δεν μου είπατε να έρθω;» «Ε, έλα τώρα. Προλαβαίνεις.» Με βλέπουν οι άλλοι δύο να μιλάω στο τηλέφωνο και αμέσως καταλαβαίνουν ότι κάτι δεν πάει καλά. Το κλείνω. «Ποιος ήταν;» «Κανείς. Τίποτα. Λάθος.» Μισή ώρα μετά μου έρχεται μήνυμα από τον Κωστή. «Βρήκα ένα εισιτήριο για αύριο για Σόφια. Βολεύει να περάσετε να με μαζέψετε; Να το κλείσω;» «Τι έγινε;» οι άλλοι δύο πάλι με ρωτούν. «Μάλλον θα χρειαστεί να κάνουμε μία μικρή παράκαμψη», τους λέω.

Κι ενώ αρχίσαμε να ανοίγουμε χάρτες για να δούμε με ποιον τρόπο θα μπορούσαμε να αλλάξουμε διαδρομή χωρίς να μειώσουμε το ενδιαφέρον του ταξιδιού μας, που έτσι κι αλλιώς με την προσθήκη ενός ακόμα συνταξιδιώτη, έστω και αλεξιπτωτιστή, φαινόταν να εκτοξεύεται στα ύψη, κάποιος φώναξε «πεινάω» και έτσι, στην πρώτη έξοδο προς κατοικημένη περιοχή, χωρίς να το πολυσκεφτώ, έστριψα το τιμόνι.

Η δεύτερη πόλη που επιλέξαμε να επισκεφτούμε, έτσι αυθόρμητα και ασυλλόγιστα, ήταν το Λέσκοβατς. Για το οποίο Λέσκοβατς δεν γνωρίζαμε τίποτα απολύτως και ενδεχομένως τίποτα δεν επρόκειτο και να μαθαίναμε ποτέ, εάν την κρίσιμη στιγμή κάποιος δεν φώναζε «πεινάω». Το Λέσκοβατς, λοιπόν, μια μικρή πόλη στον νότο της Σερβίας, φημίζεται για ένα και μόνο πράγμα: Το τεράστιο λαϊκό πανηγύρι του που γίνεται μια φορά τον χρόνο μια Κυριακή του Σεπτεμβρίου, που –κοίτα να δεις άμα σε θέλει, δηλαδή- ήταν εκείνη ακριβώς η Κυριακή που εμείς επιλέξαμε τυχαία να το επισκεφτούμε. Έτσι μετά από μια μικρή ταλαιπωρία, μέχρι να βρούμε κάπου, μες στον κακό χαμό, για να παρκάρουμε, βρεθήκαμε να περπατάμε σε έναν δρόμο όπου συναγωνίζονταν δεκάδες μπάντες χάλκινων για το ποια θα κάνει τον πιο μεγάλο σαματά και χιλιάδες σούβλες για το ποια θα

προσελκύσει τους πιο πολλούς πεινασμένους πανηγυριστές.

Αφού φάγαμε, ήπιαμε και δεν χορέψαμε, σηκωθήκαμε, κάναμε μια μικρή βόλτα στο εμπορικό κομμάτι του πανηγυριού, ένα ακόμα κραγαυλέο βαλκάνιο παζάρι, και ύστερα επιστρέψαμε στο Ανταμομπίλ, γιατί η ώρα είχε περάσει και είχαμε και μια Νις μπροστά μας, που για κάποιον λόγο ακόμα μάς περίμενε. Ενώ προσπαθούσα να βρω τον δρόμο για να βγούμε από το Λέσκοβατς, είδα κάπου με την άκρη του ματιού μου μια ημίγυμνη κοπέλα τυλιγμένη με ένα τεράστιο φίδι καταπράσινο. Κανονικό φίδι, θέλω να πω, ζωντανό, όχι ειδικό εφέ και τέτοια. Σίγουρα η νεαρή σερβοπούλα καθόλου δεν κινδύνευε και το έκανε για επίδειξη και τέτοια. Από την άλλη, όμως, και ενώ βγαίναμε ξανά στον αυτοκινητόδρομο, δεν μπορούσα να συγκρατηθώ και να μην πλάσω ένα ηρωικό δράμα με το νου μου ή ακόμα καλύτερα να μην φαντασιωθώ μιαν επανάληψη του προπατορικού αμαρτήματος στην πιο ακραία εκδοχή, αυτή της χερσονήσου μας.

Με αυτά και με αυτά αργά το απόγευμα φτάσαμε τελικά στη Νις και πήγαμε καρφί προς το συμπαθητικό χόστελ που είχαμε ανακαλύψει ενάμιση χρόνο πριν με τον Νίκο, ανεβαίνοντας προς το Βελιγράδι. Αφού τακτοποιηθήκαμε, βγήκαμε μία βόλτα και αράξαμε κάπου σε ένα μπαρ αφενός για να κάνουμε απολογισμό της πρώτης μέρας του

ταξιδιού μας αφετέρου για να δούμε τι θα κάναμε με τον Κωστή, ο οποίος εκείνη τη στιγμή ακριβώς έφτιαχνε στην Αθήνα τις αποσκευές του για να έρθει και να μας συναντήσει.

Το επόμενο πρωί σηκωθήκαμε νωρίς και βγήκαμε να πάρουμε κάπου το πρωινό μας. Η μετακαλοκαιρινή εικόνα της Νις δεν θύμιζε σχεδόν καθόλου το ομιχλώδες αστικό τοπίο που είχα συγκρατήσει στην πρώτη μου επίσκεψη τον Μάρτιο του 2014. Καθίσαμε σε ένα ωραίο καφέ πλάι στο ποτάμι και μαζί με το πρωινό μας πήραμε και την απόφαση να μην πάμε προς τη Ρουμανία και την Κραϊόβα, όπως είχαμε αρχικά σχεδιάσει, αλλά αφού περάσουμε από τη Σόφια για να μαζέψουμε τον Κωστή από το αεροδρόμιο, να συνεχίσουμε ακόμα πιο ανατολικά, ενδεχομένως προς τη Φιλιπούπολη. Και ύστερα βλέπαμε. Και γενικά είπαμε να αυτοσχεδιάσουμε λιγάκι, αφού καμία υποχρέωση σταλήθεια δεν μας βάραινε – πλην εκείνης του γάμου του Γεώ, η ημερομηνία του οποία πλησίαζε πια επικίνδυνα.

Πριν φύγουμε, όμως, από τη Νις, σίγουρα προλαβαίναμε να δούμε και κανένα αξιοθέατο. Έτσι σηκωθήκαμε, γυρίσαμε στο χόστελ, μαζέψαμε τα πράγματά μας, τα φορτώσαμε στο Ανταμομπίλ και εποχούμενοι πια άρχισαμε να ψάχνουμε το πιο σημαντικό μνημείο της πόλης: Τον Πύργο των Κρανίων.

Τα υπολείμματα αυτής της μακάβριας κατασκευής, που χτίστηκε κάποτε από τους Οθωμανούς μετά μια αποτυχημένη εξέγερση των Σέρβων, δεν μας εντυπωσίασε τόσο όσο ίσως περιμέναμε ή όσο οι φωτογραφίες που είχαμε δει στο ίντερνετ μας έκαναν να φανταστούμε. Περισσότερο θα έλεγα ότι προβληματιστήκαμε για το εάν τα κρανία των επαναστατών είχαν όντως χρησιμοποιηθεί ως απαραίτητο δομικό υλικό για τη στερέωση του τείχους ή απλώς ως διακοσμητικό στοιχείο. Το ξέρω ότι αυτό ακούγεται κάπως κυνικό, αλλά εκείνη τη στιγμή δεν ήταν έτσι ακριβώς, αφού η κουβέντα μας, παρά το τόσο πρωινό της ώρας και τη χαζομάρα που μας χαρακτηρίζει ως παρέα ομαδικώς, έφτασε σε κάτι βάθη υπαρξιακά που εγώ τουλάχιστον καθόλου δεν περίμενα.

Ύστερα κατευθυνθήκαμε προς την άλλη πλευρά της πόλης, εκεί όπου βρίσκεται το Μπούμπαν, άλλοτε διαβόητο στρατόπεδο συγκέντρωσης των Ναζί και τώρα ανέμελο πάρκο αναψυχής των Νισαίων. Εκεί βρήκαμε, θαυμάσαμε και φωτογραφίσαμε μέχρι τελικής πτώσεως των μπαταριών στις κάμερές μας τη γλυπτή σύνθεση με τις τρεις γιγάντιες γροθιές που αναδύονται μέσα από το έδαφος για να θυμίζουν τους νεκρούς Γιουγκοσλάβους της περιόδου του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτό το ξεκάθαρα σοσιαλιστικής αισθητικής μνημείο θα αποτελούσε και την αφορμή για το επόμενο

ταξιδιωτικό μου κόλλημα, οι συνέπειες του οποίου μοιραία θα τροφοδοτήσουν με υλικό τα επόμενα κεφάλαια των παρόντων αποσπασμάτων.

Με αυτά και με αυτά, μέχρι να αφήσουμε τη Νις είχε ήδη μεσημεριάσει και ο Κωστής σε λίγες ώρες θα προσγειωνόταν και θα περίμενε να πάμε και να τον μαζέψουμε στο αεροδρόμιο μιας άλλης –γειτονικής βέβαια- χώρας. Έτσι διασχίζοντας τον αυτοκινητόδρομο που συνδέει τη σερβική με τη βουλγάρικη πρωτεύουσα (μια διαδρομή που έχω ήδη αντίστροφα περιγράψει στο πρώτο κεφάλαιο του «Μπαλκανμομπίλ») φτάσαμε μετά από δύο περίπου ώρες στη Σόφια. Και μετά από μια έκρηξη παλιμπαδισμού που αναπόφευκτα προκλήθηκε όταν συναντήσαμε τον Κωστή και από τρεις γίναμε πλέον τέσσερις, συνεχίσαμε προς τη Φιλιππούπολη ακάθεκτοι.

Εδώ να κάνω μια μικρή παρένθεση και να πω ότι με τον Κωστή συνοδηγό έχω πραγματοποιήσει ένα από τα μεγαλύτερα οδικά ταξίδια μου στη δυτική Ευρώπη, όταν ξεκίνησα από τη Μαδρίτη τον Νοέμβριο του 2011 και μέσω Μπούργκος, Μπιλμπάο, Σαν Σαμπασιάν, Μπορντώ, Κλερμόν-Φεράν, Μπεζανσόν, Σαφχάουζεν, Λιχτενστάιν, Λουγκάνο, Πάρμας, Μόντενας, Ανκόνας και Ηγουμενίτσας, επέστρεψα στον Βόλο. Όλο αυτό, βέβαια, είναι μια άλλη μεγάλη ιστορία, η οποία μάλιστα εμπεριέχει και ένα πλήθος από άλλες

πολλές μικρότερες, τις οποίες ίσως κάποτε βρω τον λόγο και τη διάθεση να καθίσω και να τις γράψω. Αυτό που θέλω να πω τώρα είναι πως ο Κωστής ήταν ήδη ένας δοκιμασμένος, πολύτιμος και αποτελεσματικός συνταξιδιώτης. Όπως και ο Γεώ, άλλωστε – για τον Μάριο αυτή ήταν η πρώτη του παρόμοια εμπειρία, αλλά και αυτός ακόμα μία χαρά τα πήγε. Κάθε ίχνος, ωστόσο, ταξιδιωτικής σοβαρότητας και οδικής υπευθυνότητας, την ώρα εκείνη που βρεθήκαμε και οι τέσσερις στριμωγμένοι μες στο Ανταμομπίλ, να ταξιδεύουμε στους βουλγάρικους αυτοκινητοδρόμους, φαινόταν να πηγαινει περίπατο και να δίνει τη θέση του σε μια ατμόσφαιρα χαζοχαρούμενης λυκειακής πενήμερης.

Και κάπως έτσι, λίγο πριν φτάσουμε στο Πλόβντιβ, συνέβη το μοιραίο. Αν και δεν έτρεχα πολύ και γενικά κατάφερα να μοιράζω την προσοχή μου ακριβοδίκαια ανάμεσα στις απαιτήσεις της διαδρομής και στο πάρτυ που εκτυλισσόταν μέσα στο αμάξι μου, κάποια στιγμή δεν πρόσεξα μία μικρή λακκούβα στο οδόστρωμα, έπεσα με φόρα μέσα της, έχασα για λίγο τον έλεγχο του οχήματος, τον ξαναβρήκα αμέσως ευτυχώς, μα δυστυχώς η ζημιά είχε ήδη γίνει: Η πρόσκρουση είχε τρυπήσει ένα από τα λάστιχα, το οποίο τώρα σφύριζε σπαρακτικά καθώς ξεφούσκωνε και οδηγούσε το Ανταμομπίλ εκτός αγώνα στην άκρια του δρόμου, το

ταξίδι μας σε νέο επαναπρογραμματισμό και εμάς σε μια σπαρταριστή νυχτερινή περιπέτεια.

Μικρή νομική παρένθεση: Προκειμένου να ταξιδέψεις με το αυτοκίνητο σου στο εξωτερικό, πρέπει να προμηθευτείς από τον φορέα όπου το έχεις ασφαλίσει το μαγικό χαρτάκι που λέγεται πράσινη κάρτα. Κάποτε έκανε κανένα μήνα για να βγει. Σήμερα κάνεις ακόμα και την τελευταία στιγμή πριν ταξιδέψεις μια αίτηση ονλαϊν και λίγο μετά σου το στέλνουν και το εκτυπώνεις μόνος σου – φτάνει να έχεις μια κόλλα A4 χρώματος πράσινου μες στον εκτυπωτή σου. Βασικά, από ό,τι έχω καταλάβει, και σε λευκή ή και σε οποιοδήποτε άλλου χρώματος χαρτί να το εκτυπώσεις, το ίδιο πράγμα είναι, αφού πράσινη κάρτα τη λένε πια για λόγους μάλλον παράδοσης. Τέλος πάντων, η πράσινη κάρτα αυτό που κάνει είναι να επεκτείνει την ισχύ της εθνικής ασφάλισης του αυτοκινήτου στην αλλοδαπή (προσοχή, όχι σε όλες τις χώρες και τις περιοχές – θυμηθείτε το κεφάλαιο εκείνο στο «Μπαλκανμομπίλ» με την επίσκεψη στο Κόσοβο). Αυτό σημαίνει πως ό,τι προβλέπει η ασφάλιση σου στην Ελλάδα τα ίδια ακριβώς ισχύουν και έξω. Με μια εξαίρεση: Την οδική βοήθεια. Η οδική βοήθεια σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, εάν δεν κάνω λάθος, είναι υποχρεωτική. Οπότε εάν δεν περιλαμβάνεται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο που έχεις κάνει και θες να ταξιδέψεις με το αμάξι στο εξωτερικό, πρέπει

να δώσεις κάτι παραπάνω και να την προσθέσεις. Και βασικά καλά θα κάνεις. Γιατί σκέψου να οδηγείς μες στην καλή χαρά στους βουλγάρικους δρόμους και να σε παθαίνεις ξαφνικά λάστιχο και να μην έχεις ρεζέρβα, αλλά μονάχα αυτό το μυστήριο κόλπο με την κόλλα που ρίχνεις εκεί όπου τρύπησε το ελαστικό και αυτό υποτίθεται πως το μπαλώνει και εσύ δεν έχεις ιδέα πώς λειτουργεί αυτό το πράγμα και οι φίλοι και συνταξιδιώτες σου, που ξέρουν υποτίθεται, σου λένε «άστο θα το κάνουμε εμείς» και αντί να μπαλώσουν το τρυπημένο λάστιχο καταλήγουν να μαλώνουν και να κυνηγιούνται μες στα χωράφια, ενώ στο μεταξύ νυχτώνει και έχει και πανσέληνο και όπου νάναι βγαίνουν παγανιά οι βούλγαροι βρυκόλακες. Και μην μου πεις πως δεν υπάρχουν βούλγαροι βρυκόλακες και ότι έχω μπερδέψει τη Βουλγαρία με τη Ρουμανία. Κάνε λίγο υπομονή ακόμα δύο κεφάλαια και εκεί τα ξαναλέμε.

Μετά από πολλές κλήσεις, παρεξηγήσεις, συνεννοήσεις στη νοηματική μέσω του τηλεφώνου και γενικά ωραίες καταστάσεις, έφτασε, λοιπόν, η οδική βοήθεια, όχι ακριβώς για να μας αλλάξει λάστιχο, αλλά για να μας μεταφέρει στο πλησιέστερο βουλκανιζατέρ, όπου και την επόμενη μέρα το πρωί θα μας εξυπηρετούσαν. Εντάξει, μικρό το κακό, αλλά με όλα αυτά κόντευαν πια μεσάνυχτα και από τα τρία βράδια του ταξιδιού μας είχε μείνει ένα για να κυκλοφορήσουμε και για να κάνουμε

επιτέλους και κάτι σαν μπάτσελορ στον ευτυχή μελλονύμφο. Επίσης, η όλη ταλαιπωρία μάς είχε κάπως ξενερώσει και επειδή δεν ξέραμε ακόμα πόσο εύκολα θα βγάζαμε άκρη στο συνεργείο την επαύριο είχαμε αρχίσει να πιστεύουμε ότι βαδίζουμε ολοταχώς προς ένα ταξιδιωτικό φιάσκο. Και τότε πετάχτηκε ο τύπος της οδικής και είπε: «Ρωτήσατε την ασφάλειά σας σε ποιο ξενοδοχείο θα σας πάω;» «Τι εννοείς;» τον ρωτήσαμε εμείς. Τι εννοούσε, αλήθεια;

Ξανανοίγει η παρένθεση: Εάν ταξιδεύεις με το αμάξι στο εξωτερικό, κανονικά και με τον νόμο, με την πράσινη την κάρτα σου, την ασφαλιστική σου κάλυψη και την υποχρεωτική, όπως είπαμε, οδική βοήθεια και πάθεις ξαφνικά καμιά ζημιά που δεν μπορεί να αποκατασταθεί την ώρα εκείνη και πρέπει να διανυκτερεύσεις για να περιμένεις να ανοίξουν τα συνεργεία την επόμενη, τότε η ασφάλεια σου καλύπτει και τα έξοδα της διανυκτέρευσης, όπου και να βρίσκεσαι και για όσο κόσμος συνταξιδεύει μαζί σου. Καλή φάση, ε; Μέχρι που σου μπαίνουν ιδέες να στήσεις κάποιο μικρό ατύχημα για να γλυτώσεις κανένα φράγκο. Καλά, δεν πάει έτσι. Μην το δοκιμάσεις, εάν δεν είσαι σίγουρος.

Έτσι, ακολούθησα τις οδηγίες του Βέγγο –δεν είναι αστείο, έτσι λεγόταν το παληκάρι από την οδική- και τηλεφώνησα εκ νέου στην εταιρεία για να ρωτήσω σε ποιο ξενοδοχείο της Φιλιππούπολης μπορούμε να

καταλύσουμε. Και η εταιρεία μάς έστειλε στο καλύτερο, φυσικά, το οποίο όμως ήταν κλειστό λόγω ανακαίνισης και ύστερα μας έστειλε σε ένα άλλο που ήταν πλήρες, αν και είμαι σίγουρος πως ο ρεσεψιονίστας έλεγε ψέματα, και ύστερα σε ένα τρίτο και φαρμακερό, που ευτυχώς ήταν μια χαρά και διαθέσιμο. Στο μεταξύ είχαμε λυσσάξει από την πείνα, αλλά επειδή το ξενοδοχείο μας ήταν κάπου στα περίχωρα, το μόνο που βρήκαμε ανοιχτό ήταν ένα διανυκτερεύον ψιλικατζίδικο. Εισβάλαμε, γεμισαμε δύο σακούλες με ένα σωρό βλακείες και βρωμιές και ύστερα πήγαμε σε ένα παρκάκι παρακαίμενο και κάναμε πικνίκ υπό τους ήχους ενός ζεύγους Φιλιππουπολιτών που ερωτοτροπούσαν αγριώς σε ένα μπαλκόνι πάνω από τα κεφάλια μας.

Πολύ νωρίς την επόμενη μέρα, και ενώ ακόμα οι άλλοι τρεις κοιμόντουσαν, σηκώθηκα και κατέβηκα στην είσοδο του ξενοδοχείου, όπου με περίμενε ο Βέγγο για να με πάει στο συνεργείο όπου είχε αφήσει αποβραδής το αμάξι μου. Δεν είμαι σίγουρος ότι αυτό περιλαμβανόταν στις υποχρεώσεις του. Νομίζω ότι το έκανε από ευγένεια. Λίγο μετά, καθώς τα μαστόρια μού άλλαζαν το λάστιχο, αρχίσαμε λιγάκι να τα λέμε, μέχρι που η κουβέντα πήγε προς τα πολιτικά και τότε αυτός βρήκε ευκαιρία και μου έκανε μία μικρή διάλεξη σχετικά με τη φύση και το χαρακτήρα των Βουλγάρων. Όσα μου είπε είναι πράγματα που άκουμε, ή και λέμε ακόμα, εμείς για

τη δική μας χώρα (οι πολιτικοί μας είναι λαϊκιστές και απατεώνες, ο διοίκηση είναι διεφθαρμένη και βραδυκίνητη, ο πνευματικός κόσμος είναι στην κοσμάρα του, ο λαός είναι εύπιστος, αγράμματος, μίζερος, μοχθηρός και άλλα τέτοια όμορφα..). Όσο τον άκουγα, σκεφτόμουν πως όλα αυτά τα έχω ξανακούσει στην Ισπανία, στην Ιρλανδία, στο Βέλγιο, παντού σχεδόν όπου έχω ταξιδέψει. Κάπου εκεί θυμήθηκα και αυτόν τον αφορισμό του Τζιάκομο του Λεοπάρντι, που έβαλα και στο προοίμιο αυτών των αποσπασμάτων.

Με ένα νέο λάστιχο και τρία κάπως παλιότερα έφυγα από το βουλκανιζατέρ και πήγα να μαζέψω τους άλλους από το ξενοδοχείο. Ύστερα καθίσαμε και ήπιαμε έναν καφέ κάπου εκεί κοντά σε ένα συνοικιακό καφενείο και κάναμε συμβούλιο. Μετά από την περιπέτεια και την ταλαιπωρία της προηγούμενης ημέρας είπαμε να μην το ρισκάρουμε άλλο και να μείνουμε ακόμα μία μέρα και την τελευταία νύχτα του ταξιδιού μας στη Φιλιππούπολη και αφού τη γυρίσουμε όσο περισσότερο μπορούσαμε, να πάρουμε την επόμενη τον δρόμο της επιστροφής. Και αφού η ασφάλεια δεν κάλυπτε άλλο πια τα έξοδα διαμονής μας, μπορούσαμε να μετακομίσουμε σε κάποιο άλλο ξενοδοχείο πιο οικονομικό στο κέντρο της πόλης. Εάν έχετε ήδη διαβάσει το «Μπαλκονομομπίλ», θα θυμάστε ίσως ότι μόλις πέντε μήνες νωρίτερα είχα περάσει ξανά

από τη Φιλιππούπολη, οπότε ήξερα ακριβώς πού έπρεπε να πάμε.

Ευτυχώς το Σεντράλ, ένα από τα πιο ωραία τσηπ χοτέλ όπου έχω καταλύσει, είχε διαθέσιμα δωμάτια. Μόλις τα κλείσαμε και ανεβήκαμε να αφήσουμε τις αποσκευές, αρχίσαμε και να μαλώνουμε για το ποιος θα μείνει με ποιον και κυρίως ποιος δεν θα μείνει με ποιον – κάτι που την προηγούμενη ελάχιστα μας είχε απασχολήσει. Έτσι επέστρεψε και το τόσο αναγκαίο τελικά κλίμα της πενήμερης, το οποίο μεταξύ σαραντάρηδων παλαιών συμμαθητών είναι ικανό να λύσει όλου του κόσμου τα προβλήματα, τα οποία βέβαια έχει προηγουμένως προκαλέσει.

Έτσι, περάσαμε όλη τη μέρα μέσα στην καλή χαρά, τριγυρνώντας στο ιστορικό κέντρο του Πλόβντιβ, χαζεύοντας αξιοθέατα, βγάζοντας φωτογραφίες, αιφνιδιάζοντας ανύποπτους ντόπιους με τις εξωφρενικές απορίες μας, τρώγοντας φαγητά του δρόμου, πίνοντας καφέδες, μπίρες και ρακές και κυρίως τρομοκρατώντας τον Γεώ ενόψει του επικείμενου γάμου του. Ο οποίος Γεώ εξόρκιζε από την αρχή του ταξιδιού τον χαρακτήρα του μπάτσελορ που εμείς του είχαμε αποδώσει, αλλά κατά τα άλλα αναζητούσε διαρκώς κάτι, ασπούμε, πιο ξεχωριστό για την τελευταία βραδυνή μας έξοδο.

Το επόμενο πρωί ξυπνήσαμε και οι τέσσερις με βαρύ πονοκέφαλο, με μερική απώλεια μνήμης και μια σχετική δυσανεξία στο φως του ήλιου και σε οποιοδήποτε ήχο γενικά. Φάγαμε για πρωινό κάτι ανατολίτικα γλυκά σε ένα ζαζαροπλαστείο κάπου εκεί κοντά στο ξενοδοχείο και όσο πιο αθόρυβα γινόταν, μαζέψαμε τα πράγματά μας και αναχωρήσαμε.

Κατά την επιστροφή κάναμε δυο-τρεις μικρές στάσεις για να ξεπιαστούμε και μία μεγαλύτερη για να φάμε σε κάποια από τις δεκάδες ταβέρνες που βρίσκονται ακροβολισμένες αριστερά και δεξιά στον δρόμο για τον Προμαχώνα. Επειδή η κατάσταση είχε τις τελευταίες ώρες παρασοβαρέψει, ο Κωστής ανέλαβε πρωτοβουλία και χρησιμοποιώντας το κινητό του σαν δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο άρχισε να μας παίρνει συνεντεύξεις. Θέλω να πιστεύω ότι ακόμα και αν κάποτε καταστραφεί ο κόσμος και η ανθρωπότητα, εάν κάποιος μπορέσει στο μακρινό μέλλον να βρει κάπου αυτό το ηχητικό υλικό και το αποκρυπτογραφήσει, θα καταφέρει πάνω σε αυτό να χτίσει ξανά από την αρχή ολόκληρο τον πολιτισμό μας.

κατασκευάζοντας συνυπάρξεις

Το σχολικό έτος 2015-16 το πέρασα διαρκώς μετακινούμενος. Τυπικά η έδρα μου ήταν –και είναι ακόμα, δηλαδή- στον Βολο. Ουσιαστικά, ωστόσο, τις πιο πολλές μέρες της βδομάδας βρισκόμουν στη Θεσσαλονίκη, όπου και νοίκιαζα πλέον στο κέντρο το δικό μου διαμέρισμα. Επίσης, μία φορά τη βδομάδα δούλευα στη Λάρισα στα εργαστήρια του Δήμου και ένα τριήμερο κάθε μήνα πήγαινα και έκανα μαθήματα στο Θέατρο στα Γιάννενα. Αυτά, μαζί με ένα σωρό άλλες μικρότερες και μεγαλύτερες, τακτικές και άτακτες, διαδρομές και αποστάσεις, με έκαναν να αποκτήσω μια άλλη σχέση με το Ανταμομπίλ, μες στο οποίο πλέον ένιωθα πως ζούσα. Μέχρι που κάποια στιγμή άρχισα να του γράφω και ιστορίες.

Όταν, όμως, έφτασε το καλοκαίρι του 2016, είχα πια τόσο πολύ κουραστεί από τα συνεχόμενα ταξίδια που έλεγα πως πλέον λαχταρώ να περάσω τις διακοπές μου όσο πιο αμετακίνητος γίνεται. Έτσι, όχι μόνο απέρριπτα κάθε πρόταση για ένα νέο οδικό ταξίδι στα Βαλκάνια, αλλά κόντευα να απαρνηθώ σχεδόν το περιηγητικό μου παρελθόν λέγοντας πως

όλα αυτά δεν ήταν παρά άσκοπες σπατάλες χρόνου, χρημάτων και ενέργειας και γενικά παλαβωμάρες.

Μέχρι που ένα βράδυ –μπορεί να ήταν και μεσημέρι, δεν έχει σημασία- μου σκάει ξαφνικά ένα μήνυμα από το Βέλγιο: «Έρχομαι Ελλάδα τέλος Ιουλίου. Τι λες; Πάμε κανένα ρόουνττριπ;» Το διάβασα και «ευθύς η κούρασις, η ανία, η σκέψεις φύγανε». «Ναι, ρε, εννοείται», απάντησα, «πάμε στο Σεράγεβο.»

Όπως με τον Κωστή, έτσι και με τον Βαγγέλη είχα κάνει ήδη ένα καλό οδικό ταξίδι, επιστρέφοντας τα Χριστούγεννα του 2011 από το Παρίσι στον Βόλο μέσω Ντιζόν, Λυών, Τορίνο, Μπολόνιας και φυσικά Ανκόνας και Ηγουμενίτσας. Η αλήθεια είναι ότι αν και εγώ πέρασα τότε πολύ καλά, σε εκείνον δεν του έμειναν και οι καλύτερες αναμνήσεις, αφού κάπου εκεί, στις όχθες του Ροδανού, άρπαξε ένα γενναίο κρουολόγημα και έφτασε σχεδόν ημιθανής στον τελικό προορισμό μας – θάρθει η ώρα κάποτε να γράψω και για αυτά και τότε θα γελάσουμε.

Και ενώ αρχίσαμε να σχεδιάζουμε το ταξίδι μας, προέκυψαν δυο σημαντικές ιδιαιτερότητες που θα το έκαναν να διαφέρει πολύ τόσο από αυτά που είχαν προηγηθεί όσο και από τα άλλα που ακολούθησαν. Πρώτον, ο Βαγγέλης αποφάσισε να μην βγάλει εισιτήριο αεροπορικό για την Ελλάδα αλλά για τη Ριέκα της Κροατίας, η οποία βρίσκεται

στην πινέζα του χάρτη των Βαλκανίων, ζητώντας μου να πάω και να τον μαζέψω από εκεί και ύστερα να αρχίσουμε να κατηφορίζουμε τη Δαλματική ακτή μέχρι να φτάσουμε στο ύψος του Σεράγεβου και από εκεί να μπούμε στη Βοσνία. Το δέχτηκα με κάποια επιφύλαξη, αφού δεν λέω, ωραία η περιπέτεια, αλλά ακόμα τόσο μεγάλο ταξίδι χωρίς συνοδηγό δεν είχα –και δεν έχω ακόμα– δοκιμάσει. Δεύτερον, δυο μέρες πριν ξεκινήσω να ανηφορίζω από τη Θεσσαλονίκη τα Βαλκάνια ήρθε δεύτερο μήνυμα, από την Πάτρα αυτή τη φορά, με σχεδόν ίδιο περιεχόμενο με εκείνο του Βελγίου: «Τι σχέδια έχεις για διακοπές; Αν πας κανένα ρόουντριπ, υπολόγισε κι εμένα.» Έτσι, ενώ λυνόταν το πρόβλημα της μοναχικής διαδρομής ως τη Ριέκα, αμέσως άλλο θέμα μου προέκυπτε. Πώς κάνεις τέτοιο ταξίδι παρέα με δυο συνεπιβάτες που δεν γνωρίζονται και ενδεχομένως να μην ταιριάζουν καθόλου μεταξύ τους; Ε, τι να πω; Πάμε, ξερωγώ, και βλέπουμε. «Μεθαύριο φεύγω για Κροατία και Βοσνία», του απάντησα. «Τι λες; Προλαβαίνεις να ετοιμαστείς και να έρθεις με το κτελ ως τη Θεσσαλονίκη;»

Δυο μέρες μετά περνούσαμε με τον Γκιούλο τα σύνορα στη Γευγελή και κατευθυνόμασταν προς το Βελιγράδι, όπου και θα διανυκτερεύαμε, πριν συνεχίσουμε για βορειότερα με κατεύθυνση το Ζάγκρεμπ. Το θέαμα του εξωφρενικά πηγμένου αυτοκινητοδρόμου στην αντίθετη κατεύθυνση, που

πήγαινε προς το Αιγαίο, σε αντίθεση με την έρημη σχεδόν δική μας, με έκανε να αισθανθώ ότι βρίσκομαι για ακόμα μια φορά στη σωστή πλευρά του δρόμου.

Στο Βελιγράδι φτάσαμε το απόγευμα και πήγαμε κατευθείαν στην ούλιτσα Κουμπρίνα και στο διαμέρισμα που νοίκιαζα όσο έγραφα το «Για μια χούφτα δηνάρια». Ο Δημήτρης εντυπωσιάστηκε με την άνεση που έδειχνα κυκλοφορώντας στους δρόμους της σερβικής πρωτεύουσας. Η αλήθεια είναι ότι εξακολουθούσα να νιώθω μια αφύσικη σχεδόν οικειότητα με το όλο περιβάλλον. Πολύ θα ήθελα να μπορούσα να επιστρέφω πιο τακτικά σε αυτό, όπως και στα αντίστοιχα των Βρυξελλών και της Μαδρίτης. Στις πόλεις, δηλαδή, που δεν τις έχω απλώς επισκεφτεί, αλλά που νομίζω πως τις έχω με κάποιον τρόπο ζήσει.

Επειδή δεν θα μέναμε εκεί παρά ελάχιστες ώρες και την επόμενη πρωί-πρωί έπρεπε να συνεχίσουμε την πορεία μας, βγήκαμε σχεδόν αμέσως βόλτα. Ο Δημήτρης είχε κανονίσει να συναντηθεί με μια φίλη του βελιγραδιώτισσα, η οποία για να μην μας παιδέψει μάλλον βάζοντάς μας να ψάχνουμε ιδανικό σημείο για ραντεβού, μας είπε να πάμε να τη βρούμε στο Λέιλα – το αγαπημένο μου μπαρ στο Βελιγράδι.

Δεν υπάρχει πιο ευτυχισμένη στιγμή για έναν ταξιδιώτη από το να ξαναεπίσκεπτεται μέρη που έχει αγαπήσει και όχι μόνο να τα βρήσκει όπως τα άφησε, αλλά να νιώθει ότι όσο έλειπε, όσος καιρός και αν έχει στο μεταξύ περάσει, ένα κομμάτι του εαυτού του εξακολουθούσε να βρίσκεται εκεί και του κρατούσε θέση μέχρι να επιστρέψει και ο υπόλοιπος.

Το επόμενο πρωί σηκωθήκαμε νωρίς, ήπιαμε έναν βιαστικό καφέ στο παρακείμενο και επίσης αγαπημένο Αμελί, ψωνίσαμε προμήθειες από το πεκάρια της γειτονιάς και φύγαμε.

Στα πρώτα διόδια που συναντήσαμε ο σέρβος υπάλληλος είχε όρεξη για πλάκες και μας ρώτησε πού πηγαίνουμε. Όταν του απαντήσαμε, αυτός αμέσως ξίνισε. «Μπέογκραντ, Μπέογκραντ, Μπέογκραντ», επανέλαβε πολλές φορές. Κατά τη γνώμη του, εάν θέλαμε να περιηγηθούμε στην παλαιά Γιουγκοσλαβία, δεν είχαμε παρά να γυρίσουμε πίσω και να εξαντλήσουμε τουριστικώς την ίδια την πρωτεύουσα.

Η διαδρομή πάνω στον αυτοκινητόδρομο που συνδέει το Βελιγράδι με το Ζάγκρεμπ –ένα από τα κατασκευαστικά καμάρια του παλαιού καθεστώτος- μες στο κατακαλόκαιρο έμοιαζε με έργο τέχνης, με τα ατέλειωτα χωράφια των ηλίανθων στα αριστερά και των καλαμποκιών στα δεξιά του δρόμου. Στάσεις

δεν κάναμε πολλές, αλλά το όλο τοπίο μου είχε προκαλέσει μια τέτοια ραθυμία που παραλίγο να μας σταματήσει η τροχαία για επικίνδυνη βραδυπορία.

Έτσι φτάσαμε έξω από το Ζάγκρεμπ την ώρα που κανονικά θα έπρεπε να ήμασταν ήδη στη Ριέκα. Έστειλα στον Βαγγέλη ένα μήνυμα ότι θα καθυστερήσουμε λίγο και περιοριστήκαμε στο να μια αβλαβή διέλευση μέσα από την πρωτεύουσα της Κροατίας, χαζεύοντάς την απλώς μέσα από τα παράθυρα. Την επόμενη φορά καλύτερα.

Μετά το Ζάγκρεμπ το τοπίο άλλαξε απότομα και οι πλατιές πεδιάδες έδωσαν τη θέση τους στα βουνά και σε μια μακρά εναλλαγή από γέφυρες και τούνελ. Στο μεταξύ ο Βαγγέλης, που είχε πια προσγειωθεί, μάλλον ανησυχούσε και έστελνε διαρκώς μηνύματα. «Τώρα, τώρα», του απαντούσα, «φτάνουμε.»

Και φτάσαμε επιτέλους στη Ριέκα, την πόλη με την πιο εντυπωσιακή είσοδο που είχα ως τότε συναντήσει. Χτισμένη σε ένα επίπεδο πολύ πιο χαμηλό από αυτό του αυτοκινητοδρόμου, έπρεπε να ακολουθήσουμε κάποια από τις εισόδους της που έμοιαζαν με ασφάλτινους γκρεμούς και στη συνέχεια να την παρακάμψουμε μέσω του περιφερειακού της δικτύου για να κατευθυνθούμε σε ένα από τα συνδεδεμένα με γέφυρες νησιά που

την περιτριγυρίζουν, όπου και βρίσκεται το ταπεινό, μα πάντως διεθνές, αεροδρόμιό της.

Όταν φτάσαμε εκεί και παρκάραμε έξω από τον χώρο των αφίξεων, δεν χρειάστηκε να ψάξουμε πολύ για να βρούμε τον Βαγγέλη, αφού ήδη τον ακούγαμε από μακριά να μιλάει –για την ακρίβεια να φωνάζει- στα ελληνικά σε κάποιον στο τηλέφωνο. Θυμίζω ότι οι δυο συνταξιδιώτες μου ακόμα δεν γνωρίζονταν, οπότε και εγώ είχα μια σχετική αγωνία μην τυχόν και δεν τα βρουν, μην δεν ταιριάξουνε τα γούστα τους, και για ασήμαντη, που λένε, αφορμή χαλάσει όλο το ταξίδι. Ο Βαγγέλης μάς είδε, έκλεισε το τηλέφωνο και με κεκτημένη ταχύτητα από τη συνομιλία που μόλις είχε τόσο απότομα διακόψει, με ρώτησε ρητορικά «πού είσαι, ρε μαλάκα».

Ισχύει πως έτσι όπως το κωλοβαρέσαμε, τον είχαμε στήσει κανένα δίωρο τουλάχιστον και ότι το Σπλιτ ή το Ζαντάρ, όπου σκοπεύαμε να μείνουμε το βράδυ εκείνο, απείχαν ακόμα αρκετά και σίγουρα η νύχτα θα μας προλάβαινε στον δρόμο. Και εδώ που τα λέμε ή τέλος πάντων εκεί που τα λέγαμε, η Ριέκα φαινόταν, από μακριά τουλάχιστον, ωραία και ενδιαφέρουσα. Μήπως να διανυκτερεύαμε εκεί και να μην την προσπερνούσαμε έτσι αδιάφορα και –λέμε τώρα- βιαστικά χωρίς να την επισκεφτούμε; Και κάπως έτσι, πριν καν προφτάσω να κάνω τις συστάσεις, μπήκαμε ξανά μες στο Ανταμομπίλ και πήραμε τον δρόμο για το κέντρο.

Μόνο που λογαριάζαμε χωρίς τον ξενοδόχο, χωρίς τους ξενοδόχους για την ακρίβεια, αφού βρισκόμασταν σε ένα από τα πιο γνωστά θέρετρα της Αδριατικής, μέσα στη χάι σήζον, και μέχρι να βρούμε διαθέσιμο δωμάτιο, μας βγήκε λίγο η πίστη. Τελικά βρήκαμε κάτι, μόνο που αυτό δεν ήταν δωμάτιο ξενοδοχείου ακριβώς, αλλά ένα μέρος όπου φιλοξενούνταν προσωρινά διάφοροι άρτι αποφυλακισθέντες καθώς και άτομα που παρακολουθούσαν προγράμματα απεξάρτησης και έμοιαζε όντως με ίδρυμα ή κάτι τέτοιο ελάχιστα τουριστικό, αν και είχε θέα προς τη θάλασσα, που σίγουρα θα την απολαμβάναμε, αν δεν είχαν να καθαρίσουν τα παράθυρα από την εποχή του Τίτο. Εντάξει, ήταν σίγουρα φτηνό, αλλά συνήθως σε τέτοια μέρη πληρώνεσαι και δεν πληρώνεις για να μείνεις. Πάντως, έτσι όπως τα είχαμε καταφέρει, ήταν η μόνη λύση, εάν δεν θέλαμε να κοιμηθούμε μέσα στο αμάξι ή στην ύπαιθρο. Βολευτήκαμε, λοιπόν όσο καλύτερα μπορούσαμε, κάναμε και ένα μπάνιο και βγήκαμε να γνωρίσουμε λίγο καλύτερα την πόλη.

Η Ριέκα, όπως και οι άλλες πόλεις της Δαλματικής, αισθητικά είναι πιο πολύ ιταλική παρά βαλκάνια. Περπατώντας το βράδυ στο ιστορικό της κέντρο, ειλικρινά σου φαίνεται παραξενο που ακούς τριγύρω να μιλάει ο κόσμος σλάβικα. Ενδεχομένως αντίστοιχες σκέψεις να κάνει και ένας ξένος που

επισκέπτεται την Κέρκυρα, ας πούμε και σε όλα τα άλλα τα λιμάνια στη Μεσόγειο από όπου πέρασαν οι βενετσιάνοι και έκαναν το κομμάτι τους.

Κατά τη διάρκεια της βόλτας μας είχαν την ευκαιρία να γνωριστούν κάπως και οι δυο συνταξιδιώτες μου, που μέχρι τότε ακόμα συμπεριφέρονταν σαν ξένοι που έτυχε να μοιράζονται τον ίδιο χώρο υποδοχής σε κάποιο ιατρείο ξεφυλλίζοντας παλιά περιοδικά και κοιτάζοντας συνέχεια την ώρα. Για να βοηθήσω την κατάσταση και να τους φέρω πιο κοντά άρχισα να αναφέρω τυχαία διάφορα κοινά χαρακτηριστικά τους: ότι είναι άντρες και οι δυο, ότι έχουν και οι δυο από μία αδερφή, ότι και οι δυο είναι αρτιμελής, ότι και οι δυο ανήκουν στο μόνο σωζόμενο υποείδος του χόμο σάπιενς και ότι αμφότεροι ανήκουν στη σπάνια κατηγορία ανθρώπων που τους έχει αφιερωθεί ένα ολόκληρο dreamtiger (το «Σαν το χασαπόσκυλο» στον Βαγγέλη, το «20.000 λεύγες κάτω απ'ότι χάλασα» στον Δημήτρη»). Εντάξει, αν το συνέχιζα, παίζει να βγαίνανε και σόι.

Και αφού φάγαμε, ήπιαμε, περπατήσαμε και βγάλαμε και μερικές φωτογραφίες από κάτι μνημεία που λίγες ώρες πιο νωρίς αγνοούσαμε την ύπαρξή τους και ελάχιστα λεπτά μετά θα τα είχαμε ξεχάσει, είπαμε να επιστρέψουμε στο ίδρυμα και να την πέσουμε, γιατί την επόμενη μέρα μάς περίμεναν ακόμα περισσότερα και δυσκολότερα χιλιόμετρα.

Πρωινό ο παράξενος ξενώνας μας δεν πρόσφερε, αλλά είχε παντού σε κάθε διάδρομο αυτά τα βρωμερά μηχανήματα που φτιάχνουνε κάτι σαν καφέ, το οποίο προσωπικά λατρεύω. Είχε φέρει μαζί του και κάτι σοκολάτες κοτ ν'ορ από το Βέλγιο ο Βαγγέλης. Κάναμε ένα μικρό πικνίκ εκεί έξω στα σκαλάκια με τους υπόλοιπους τρόφιμους να μας κοιτούν και να αναρωτιούνται από πού το σκάσαμε και ύστερα φορτώσαμε τα πράγματα και ξεκινήσαμε για νότια.

Στον δρόμο κάναμε τρεις μεγάλες στάσεις και ως συνήθως καμιά δεκαριά μικρότερες. Η πρώτη από τις σημαντικές ήταν στο Σμίλιαν, το χωριό του Νικόλα του Τέσλα, για να επισκεφτούμε το μουσείο του, το οποίο δεν είναι τόσο ενδιαφέρον όσο ακούγεται, αλλά επειδή είχα ήδη επισκεφτεί το αντίστοιχο στη Σερβία, γέλασα λίγο με τον τρόπο που οι παλαιογιουγκοσλάβοι πασχίζουν να αποδείξουν την επιμέρους εθνική καταγωγή των άξιων τέκνων της παλαιάς ενιαίας χώρας τους.

Η δεύτερη μεγάλη στάση ήταν στο Ζαντάρ. Εκεί, περιπλανώμενοι μέσα στα στενά μεσαιωνικά δρομάκια, είδαμε κάπου μια αναμνηστική επιγραφή για κάποιους παρτιζάνους που εκτελέστηκαν κατά τη διάρκεια της κατοχής και της αντίστασης. Το μνημείο ήταν άγρια βανδαλισμένο με βρισιές –δεν χρειάζεται να μιλάς τη γλώσσα για να καταλαβαίνεις τις «κακές» της λέξεις- και ναζιστικά ιδεογράμματα.

Σταθήκαμε για να το φωτογραφίσουμε και αμέσως εμφανίστηκε από το πουθενά ένας ηλικιωμένος ντόπιος και άρχισε κάτι να μας λέει. Ο τόνος της φωνής του προέδιδε οργή και αγανάκτηση. Ειλικρινά, δεν ξέρω τι έλεγε ο παππούς, και δεν αποκλείεται να μην μου άρεσαν τα λόγια του, εάν τα καταλάβαινα. Θα ήθελα, πάντως, να πιστεύω ότι το ξέσπασμα του δεν ήταν παρά μια απεγνωσμένη αντίδραση της μνήμης μπροστά στην εξάπλωση της βλακείας και της απανθρωπιάς πάνω σε αυτόν τον νέο, ολοκαινούριο, μα τελικά όχι τόσο γενναίο κόσμο.

Η τρίτη στάση ήταν για να ρίξουμε μια γρήγορη βουτιά σε μια ωραία παραλία λίγο πριν από το Σπλιτ, της οποίας όμως δεν συγκράτησα το όνομα.

Αργά πια το απόγευμα, και ενώ ήδη βλέπαμε από μακριά το Ντουμπρόβνικ, αφήσαμε τα παράλια της Κροατίας και αρχίσαμε να ανηφορίζουμε προς τη βοσνιακή ενδοχώρα. Ο στόχος της ημέρας ήταν να φτάσουμε, όσο γινόταν πιο νωρίς, και να διανυκτερεύσουμε στην πρώτη μεγάλη και σημαντική πόλη που βρισκόταν πάνω στον δρόμο μας για το Σεράγεβο: το Θρυλικό Μόσταρ.

Λίγο οι δρόμοι της Βοσνίας, όμως, και πιο πολύ η κούραση, χαθήκαμε και μπερδευτήκαμε τόσες πολλές φορές, που τελικά μας βρήκε η μαύρη νύχτα πάνω στα βουνά. Και μαζί με νύχτα, όταν μετά

ανακαλύψαμε πόσο μεγάλη αναντιστοιχία υπήρχε ανάμεσα στους χάρτες μας και την επίσημη σηματοδότηση, ήρθε και η απελπισία. Τελικά, το Μόσταρ το βρήκαμε μάλλον συμπτωματικά, μετά από αρκετή ανούσια περιπλάνηση, αλλά δεν ξέρω πώς τα καταφέραμε και για ακόμα μια φορά φτάσαμε την πιο κατάλληλη στιγμή. Με το που μπήκαμε μέσα στην πόλη και κατεβάσαμε τα παράθυρα, ένα μουσικό πανδαιμόνιο εισέβαλε μέσα στο Ανταμομπίλ και μας έκανε αμέσως ξεχάσουμε πως τόσην ώρα το μόνο που μας ένοιαζε ήταν να βρούμε ένα κρεβάτι για να την πέσουμε και να ξεκουραστούμε.

Έτσι, αφού αφήσαμε το αμάξι κάπου πρόχειρα, κατεβήκαμε και αρχίσαμε να περπατάμε μες στα πλακόστρωτα δρομάκια που οδηγούσαν προς την περίφημη γέφυρα της πόλης, γύρω από την οποία είχε στηθεί ένα ξέφρενο γλέντι με ηλεκτρισμένους τσιγγάνικους σκοπούς και άναρχους ήχους εξωτικών, βαριά ανατολίτικους.

Το ισλάμ εδώ πάνω στα βουνά δεν είναι μια διακριτική μειονότητα, αλλά μετά τον πόλεμο αποτελεί το απόλυτα κυρίαρχο στοιχείο. Όσο και αν προσπαθούν, όμως, να το προσεταιριστούν οι κραταιοί προστάτες του από την Τουρκία και την αραβική χερσόνησο, παραμένει βαθιά βαλκανικό και τελικά με έναν τρόπο μοναδικά δικό του ευρωπαϊκό, αν όχι και παγκόσμιο. Το βλέπεις αυτό παντού, στην

εξωστρέφια των απλών ανθρώπων, στη διάθεσή των νέων να λησμονήσουν τις αφηγήσεις μίσους των γονιών και των παππούδων τους, στην επιθυμία τους να μοιραστούν με τους επισκέπτες τον πολιτισμό τους, όχι για να τους επιβάλουν και να τους αποδείξουν μια κάποια ανωτερότητα, αλλά για να κερδίσουν οι ίδιοι από αυτή την μοιρασιά. Να επανακτήσουν, δηλαδή, με έναν τρόπο πιο αρμονικό αυτό το ανακάτεμα που κάποτε μόνο το γιουγκοσλαβικό κεκτημένο μπορούσε να τους επιβάλλει.

Η ώρα, όμως, είχε περάσει και έπρεπε να βρούμε κάπου ένα κατάλυμα. Ευτυχώς, υπήρξαμε σταλήθεια τυχεροί, αφού εξαιτίας του πανηγυριού η πόλη είχε κατακλυστεί από επισκέπτες, και βρήκαμε εύκολα σχετικά τρία κρεβάτια σε ένα πεντάκλινο δωμάτιο ενός ξενώνα. Οι άλλοι δυο αναγκαστικοί συγκατάκοι δεν μαζευτήκαν παρά τα ξημερώματα, έτσι δεν χρειάστηκε να κοινωνικοποιηθούμε περαιτέρω και πέσαμε για ύπνο σαν τα κούτσουρα.

Επειδή μέσα στην περιπλάνηση είχαμε ξεχάσει να τραφούμε, την επόμενη μέρα μάς ξύπνησε η πείνα μας και χωρίς να χάσουμε χρόνο αφήσαμε το χόστελ και σπεύσαμε να αδειάσουμε τα ράφια του πλησιέστερου φούρνου. Μετά καθίσαμε να πιούμε έναν καφέ με θέα ξανά την γέφυρα του Μόσταρ. Το βομβαρδισμένο και επανακατασκευασμένο μνημείο και σημείο αναφοράς της πόλης και ολόκληρης της

χώρας εκείνη τη στιγμή λειτουργούσε ως βατήρας για βουτιές κάποιων παράτολμων τουριστών, ενώ από κάτω στις όχθες του Νερέτβα η γιορτή της προηγούμενης βραδιάς σιγόκαιε ακόμα, αφού μια ομάδα από τσιγγανόπουλα συνέχιζαν να τραγουδούν και να χορεύουν ασυνάρτητα. Και τότε ξαφνικά άρχισε να ψιλοβρέχει.

Μέχρι να φτάσουμε στο Ανταμομπίλ, η ντροπαλή ψιχάλα είχε μετατραπεί σε ένα μικρό κατακλυσμό που έμοιαζε σαν να μας λέει πως ήρθε η ώρα να πηγαίνουμε. Άλλωστε, είχαμε να διασχίσουμε αρκετά βουνά μέχρι να φτάσουμε ως το Σεράγεβο, το οποίο, για να μην ξεχνιόμαστε, παρέμενε ο βασικός προορισμός μας. Στην έξοδο του Μόσταρ, στον τοίχο ενός σχολείου, είδα μέσα από το αμάξι βιαστικά μια σειρά από μεταποκαλυπτικά γκράφιτι και συνθήματα. «Μάλλον πρέπει κάποια στιγμή να ξαναπεράσω από εδώ», γύρισα και είπα στους συνταξιδιώτες μου, που ακόμα ήταν απασχολημένοι με το να μασουλούν τα παραδοσιακά μוסταριανά προϊόντα που είχαμε ψωνίσει.

Ο δρόμος για το Σεράγεβο υπήρξε, για μένα τουλάχιστον, η πιο ωραία στιγμή ολόκληρου του ταξιδιού. Μέσα από μια μαρκά διαδοχή κοιλάδων και ημιορεινών διαβάσεων, σε ένα ταλαιπωρημένο από τον χρόνο και την Ιστορία οδικό δίκτυο, με τη βροχή να δίνει ακόμα τον ρυθμό, αλλά και να ανεβάζει τον συντελεστή της δυσκολίας, η διαδρομή

αυτή εξελισσόταν σε ένα έργο τέχνης εν κινήσει. Και μόνο για τέτοιου είδους ταξιδιωτικές εμπειρίες αξίζει να επιμένει, να αναζητά και να επισκέπτεται κανείς τα ελάχιστα πια ακατέργαστα τμήματα της γηραίας ηπείρου. Και τότε άναψε στο αμάξι η ένδειξη που λέει «βάλε βενζίνη άμεσα, αλλιώς, αν θες, συνέχισε τη βόλτα με τα πόδια».

Σταματήσαμε στο πρώτο βενζινάδικο που βρήκαμε, όπου παραλίγο να αφήσουμε και τα κόκκαλά μας, όταν λόγω μίας γελοίας παρεξήγησης, στην προσπάθειά μας να εξηγήσουμε δια της νοηματικής στη συμπαθή πωλήτρια πως θέλουμε παγάκια για τον καφέ μας, αυτή κάλεσε αμέσως σε βοήθεια την πολυμελή της οικογένεια δια τα περαιτέρω. Και αφού γλιτώσαμε με ελάχιστες απώλειες (είπα να μην επιμείνω πιο πολύ και να τους χαρίσω, ως δείγμα καλής θέλησης, τα ρέστα) ο δρόμος για την πολύπαθη βοσνιακή πρωτεύουσα ήταν πια ανοιχτός μπροστά μας.

Η πρώτη αίσθηση που σου δίνει το Σεράγεβο, όταν το επισκέπτεσαι, είναι αυτή του ζόφου και της καταχνιάς. Αν και βρισκόμασταν μες στο καλόκαιρο, αν και ακόμα ήτανε μεσημέρι και η βρόχη είχε πια κοπάσει, μια αποπνικτική μαυρίλα μάς έπιασε από τον λαιμό με το μπήκαμε στην πόλη. Με εμφανή ακόμα τα σημάδια από τον εμφύλιο, με τα βουνά να κρέμονται σαν απειλή τριγύρω του και με την πιο αποτρόπαιη δόμηση των εργατικών του συνοικιών

να χτίζει ένα αισθητικό τείχος φαινομενικά απροσπέλαστο, το μόνο που έλειπε ήταν μια επιγραφή στην είσοδο που να λέει «εσείς που εισέρχεστε εδώ, αφήστε πίσω σας κάθε ίχνος ελπίδας».

Όσο πλησιάζαμε προς το ιστορικό κέντρο, τα πράγματα γίνονταν κάπως πιο φωτεινά και ευοίωνα, αλλά και πάλι ήταν φανερό πως όλο αυτό δεν ήταν παρά μια προσπάθεια των Βόσνιων να ρίξουν πάνω από την πρωτεύουσά τους ένα κάπως πιο φιλικό τουριστικό προκάλυμμα. Στο μεταξύ, η πρόσφατη ανάμνηση της ηλιόλουστης δαλματικής ακτής, όπου μόλις την προηγούμενη μέρα τριγυρούσαμε, έδινε στο ταξίδι μια νότα παραλογοισμού που δυσκολευόμασταν ακόμα να επεξεργαστούμε. Πόσοι πολλοί κόσμοι διαφορετικοί είχαν στριμωχτεί μέσα σε αυτήν την κάποτε ενιαία χώρα; Πόση πολλή Ιστορία μπορούσε ακόμα να χωρέσει αυτή η τόσο μπουκωμένη από αλληλεξουδετερωμένες αφηγήσεις παρανοϊκή χερσόνησος;

Το χόστελ όπου καταλύσαμε στο κέντρο της πόλης, στο εμπορικό κομμάτι της, θύμιζε περισσότερο τα αντίστοιχα όπου είχα μείνει στο παρελθόν στη Δυτική Ευρώπη. Εάν τραβούσε κάποιος τις κουρτίνες και έκλεινε με ωτοασπίδες τα αυτιά του εύκολα θα μπορούσε να φαντασισθεί πως βρίσκεται στο Βερολίνο ή το Άμστερνταμ. Αυτή η αντίθεση ανάμεσα σε υπαίθριο και στεγασμένο χώρο θα την

παρατηρούσαμε μετά παντού σε όλο το Σεράγεβο. Στην πόρτα του δωματίου μας ήταν κολλημένο ένα αναμνηστικό σηματάκι από την χειμερινή Ολυμπιάδα του '84, τη μασκότ της οποίας θα τη συναντούσαμε μετά ακόμα και στα πιο απίθανα σημεία. Έμοιαζε σαν να προσπαθούσαν οι Βόσνιοι να πουν στους ξένους επισκέπτες: «Κοιτάξτε, δεν ήμασταν πάντα τόσο επαρχιώτες, απρόσιτοι και απομονωμένοι. Κάποτε, ακόμα και Ολυμπιακούς Αγώνες είχαμε στην πόλη μας φιλοξενήσει.»

Αφού βολευτήκαμε στο δωμάτιο, βγήκαμε να βρούμε για να φάμε κάτι πιο στέρεο και υγιεινό από τα σνακ που είχαμε τις προηγούμενες ημέρες τόσο ασυλλόγιστα βουλιμικά καταναλώσει. Τελικά μετά από ενδελεχή αναζήτηση, καταλήξαμε σε ένα συμπαθητικό ανατολίτικο φαγάδικο που μες σε καπνούς και σε βρισιές και τούρκικες σημαίες σέρβιρε κάτι εκπληκτικά και εκρηκτικά εδέσματα.

Όλη την υπόλοιπη μέρα την περάσαμε περιπλανώμενοι, άλλοτε αναζητώντας τη γέφυρα όπου ο Γκαβρίλο ο Πρίντσιπ δολοφόνησε τον Φραντς τον Φέρντιναντ και άλλοτε ανακαλύπτοντας τυχαία τοποθεσίες στις οποίες θυμόμασταν να αναφέρονται συχνά τα δελτία ειδήσεων της δεκαετίας του '90. Το μουσουλμανικό στοιχείο της πόλης ήταν πια τόσο έντονα αναβαθμισμένο που συνυπολογίζοντας σε αυτό τους πολυπληθείς τούρκους και άραβες τουρίστες καταλάβαινες πως γύρω από τον μύθο

αυτής της πόλης εντέχνως πια κατασκευαζόταν ένα ιερό και προσκυνηματικό περίβλημα. Ένα αφήγημα μαρτυρικότητας μέσα από το οποίο οι Βόσνιοι επεδίωκαν να εισπράξουν μια ιστορική υπεραξία.

Κάποια στιγμή ο Γκιούλος, νομίζω, επεσήμανε πόσο μακριά από τη Μέκκα βρίσκονται όλα αυτά τα τζαμιά και τα τεμένη για να του απαντήσει ο Βαγγέλης –μπορεί να ήμουν και εγώ- πως εάν δεν τους σταμάταγαν τους Τούρκους έξω από τη Βιέννη, αυτό το αστικό τοπίο σήμερα μπορεί και να το συναντούσαμε ακόμα και στο Όσλο. Και ύστερα πήγαμε να καπνίσουμε έναν άργιλε να πάνε τα σεκλέτια κάτω.

Βαρυφορτωμένοι από την πολλή Ανατολή, πιο αργά είπαμε να επιστρέψουμε στο πιο δυτικοευρωπαϊκό κομμάτι της πόλης και να πιούμε μια μπύρα στην άφιξη παμπ που βρισκόταν δίπλα στο χόστελ μας. Εκεί, κάποια στιγμή, πιάσαμε κουβέντα με έναν από τους διπλανούς θαμώνες, ο οποίος αφού κουράστηκε να προσπαθεί να καταλάβει τι σόι γλώσσα μιλούσαμε, είπε να μας ρωτήσει.

Η κουβέντα με τον τύπο ήταν μια αληθινή αποκάλυψη. Αν και αρκετά νέος για να μπορεί να κουβαλάει με ασφάλεια τις προσωπικές του αναμνήσεις από τη διάλυση της χώρας και τον πόλεμο, μας περιέγραψε μέσα σε ελάχιστα λεπτά ολόκληρη την πονεμένη ιστορία του τόπου και των

ανθρώπων του και με έναν τρόπο μάλιστα τόσο σκληρά αυτοσαρκαστικό που ειλικρινά δεν ήξερες αν έπρεπε να γελάσεις με τα λεγόμενά του ή τον χτυπήσεις συμπονετικά στην πλάτη. Αυτός, πάντως, φάνηκε να διασκεδάζει με την αμηχανία μας και έβαλε τα γέλια συμπαρασύροντας και την παρέά του, που μέχρι τότε ελάχιστη μας είχε δώσει σημασία. Και όταν εμείς του κάναμε την ερώτηση του ενός εκατομμυρίου («πότε πιστεύεις ότι ήτανε καλύτερα, πριν ή τώρα;»), αυτός χωρίς κανέναν δισταγμό σηκώνοντας στον αέρα το ποτήρι του απάντησε: «Τη βλέπετε αυτήν την μύρα; Ξέρετε πόσο κοστίζει; Τόσο ακριβώς όσο και το μεροκάματό μου. Και σκεφτείτε ότι δουλεύω σαν το σκυλί όλη τη μέρα. Αλλά πριν άιρις παμπ δεν είχαμε και ο πατέρας μου μού έχει πει ότι η γιουγκοσλάβικες οι μύρες ήτανε σκέτο κάτουρο. Δεν ξέρω. Εσείς τι θα διαλέγατε; Εγώ, πάντως, αυτό το πριν που λέτε δεν το έζησα. Κι εδώ στην παμπ άρχισα κάποτε να έρχομαι όχι για τα ποτά ή για τις γκόμενες, αλλά για να μαθαίνω αγγλικά από τα τραγούδια. Από την άλλη, κάθε φορά που μιλάμε για το πριν με τον πατέρα μου, ξέρετε τι είναι αυτό που μου λέει ότι του λείπει περισσότερο; Οι φίλοι του!»

Λίγο αργότερα, και ξαπλωμένος πάνω στο κρεβάτι μου, άρχισα να στριφογυρίζω μες στο κεφάλι τα λόγια αυτά και ένα απρόσκλητο αίσθημα ντροπής ήρθε και άραξε πλάι στο μαξιλάρι μου.

Την επόμενη μέρα έπρεπε, δυστυχώς, να αφήσουμε πίσω το Σεράγεβο και να επιστρέψουμε στο Βελιγράδι. Για να γίνει αυτό είχαμε δυο επιλογές: Ή να ταξιδέψουμε από την πιο σύντομη οδό που περνούσε μέσα από τα σερβοβοσνιακά αυτόνομα εδάφη ή να κατευθυνθούμε και πάλι προς τα βόρεια και αφού περάσουμε ξανά για λίγο μέσα από την Κροατία να πάρουμε τον κεντρικό οδικό άξονα που είχαμε διασχίσει με τον Γκιούλο τρεις μέρες πριν ανάποδα πηγαινοντας να βρούμε τον Βαγγέλη. Η πρώτη διαδρομή μάς φαινόταν πολύ πιο λογική και ενδιαφέρουσα, αλλά όταν ζητήσαμε τη συμβουλή του τύπου που κρατούσε τον ξενώνα, αυτός μας εξόρκισε να μην διανοηθούμε να πάμε από εκεί γιατί θα μπλέξουμε άσχημα. Και όταν τον ρωτήσαμε τι εννοεί και μήπως υπερβάλλει, μας έδειξε τον σταυρό που είχε κρεμασμένο στο λαιμό του και είπε: «Θα μπλέξετε, πιστέψτε με. Να, κοιτάξτε. Κι εγώ Σέρβος είμαι.»

Τον πιστέψαμε. Αποχαιρετήσαμε με έναν καφέ στο πόδι το Σεράγεβο και πήραμε τη δεύτερη διαδρομή, κατευθυνόμενοι προς το βορειοανατολικό τμήμα της χώρας. Η αλήθεια είναι ότι και πάλι περάσαμε μέσα από περιοχές που ελέγχει η σερβοβοσνιακή διοίκηση, αλλά εντάξει, δεν πάθαμε και τίποτα. Ο δρόμος βέβαια ήταν άθλιος, αλλά όχι χειρότερος από αυτόν που είχαμε την προηγούμενη μέρα διασχίσει ερχόμενοι από το Μόσταρ. Μόνο που εκεί

υπήρχε τριγύρω μας και ένα γοητευτικό τοπίο και έτσι δεν δίναμε και τόση σημασία στην ποιότητα του οδοστρώματος.

Ύστερα από λίγες ώρες αδιάφορης διαδρομής βρισκόμασταν ξανά στην Κροατία και από εκεί αρχίσαμε να κατηφορίζουμε ξανά προς το Αιγαίο. Πρακτικά το ταξίδι μας είχε ολοκληρωθεί, αλλά η απόσταση μέχρι τη Θεσσαλονίκη ακόμα ήταν μεγάλη. Εάν οδηγούσε κάποιος από τους συνταξιδιώτες μου και μοιραζόμασταν τον χρόνο στο τιμόνι, μπορεί και να το πλακώναμε και μέχρι τα μεσάνυχτα να ήμασταν στο σπίτι. Από την άλλη όμως, καθόλου δεν βιαζόμασταν. Και έπειτα, πώς γίνεται να περνάς έξω από το Βελιγράδι και να αντιστέκεσαι στον πειρασμό να το επισκεφτείς και να το περπατήσεις, κι ας είναι η δωδέκατη φορά μέσα σε τρία χρόνια ή ακόμα και η δεύτερη μέσα σε πέντε μέρες.

Λίγες ώρες αργότερα, αραγμένοι στα τραπεζάκια έξω από το Αμελί, το μόνο ανοιχτό μπαρ στη γειτονιά ίσως και ένα από τα ελάχιστα σε ολόκληρη την πόλη, που τώρα πια έμοιαζε λίγο με την Αθήνα μες στον Δεκαπενταύγουστο, κάναμε έναν απολογισμό της περιοδείας μας και βγάσαμε κάποια πρόχειρα συμπεράσματα σχετικά με την παράλογη αυτή την τάση των ανθρώπων να θέλουν να βρίσκονται παντού και πουθενά ταυτόχρονα.

βαμπίρ και γιου εφ όου

Θα χρειαστεί να περάσουν σχεδόν δύο χρόνια μέχρι να επιχειρήσω το επόμενο ταξίδι στα Βαλκάνια και στο εξωτερικό γενικότερα. Το '17 που μεσολάβησε, μπορεί να υπήρξε μια χρονιά γεμάτη συγκινήσεις, αλλά μια σειρά από αρνητικές εξελίξεις μέσα στο καλοκαίρι του με ανάγκασαν να ακυρώσω κάθε σχέδιο που είχα τολμήσει να κάνω το χειμώνα. Με ένα σωρό ταξιδιωτικά απωθημένα μαζεμένα και την επαγγελματική μου κατάσταση να σταθεροποιείται την επόμενη χρονιά, θα έλεγα πως δεν άργησα να πάρω το αίμα μου πίσω. Έτσι, το τριήμερο της Πρωτομαγιάς του 2018 ξεκίνησα με τον Νίκο για ένα σύντομο αλλά εξαιρετικά περιεκτικό ταξίδι στην πάντα ακαταμάχητη την άνοιξη Βουλγαρία.

Ξεκινήσαμε από τη Θεσσαλονίκη Σάββατο απόγευμα και αφού περάσαμε για ακόμα μια φορά τον Προμαχώνα, κατευθυνθήκαμε προς τη Σόφια, έτσι ώστε να διανυκτερεύσουμε εκεί και να εκμεταλλευτούμε ολόκληρη την επόμενη μέρα προχωρώντας αργά και απολαυστικά προς τα βουλγαρικά ενδότερα. Λίγο μετά τα σύνορα, βέβαια, παραλίγο το ταξίδι μας να τερματιστεί βιαίως, πριν καν ακόμα ξεκινήσει, όταν ένας ηλικιωμένος οδηγός,

που ερχόταν από την αντίθετη κατεύθυνση, έχασε τον έλεγχο του οχήματός του και αυτό πήρε την πρωτοβουλία να έρθει καταπάνω στο Ανταμομπίλ για να το γνωρίσει από κοντά και ενδεχομένως να του ζητήσει αυτόγραφο.

Ευτυχώς, τελευταία στιγμή έκανα έναν μάλλον αυθόρμητο ελιγμό και το απέφυγα. Πρόλαβα, όμως, να δω το έντρομο βλέμμα του γέροντα καμικάζι και στη συνέχεια για αρκετά χιλιόμετρα βυθίστηκα σε σκέψεις. Τι θα συμβεί όταν κι εγώ φτάσω στην ηλικία του; Θα μου αφαιρέσουν άραγε λόγω μειωμένων αντανεκλαστικών το δίπλωμα; Θα μου στερήσουν οι νεότεροι την πιο αγαπημένη μου συνήθεια; Θα ταξιδεύω μόνο με τα εκδρομικά πούλμαν των οίκων ευγηρίας; Ή μήπως θα περιορίζομαι στις αναμνήσεις των ένδοξων εποχών και θα αναπολώ κοιτάζοντας έξω από το παράθυρο τα περασμένα μεγαλεία των μεγάλων δρόμων; Από τα βάθη αυτών των προβληματισμών με ανέσυρε ο Νίκος, ο οποίος δείχνοντάς μου στην οθόνη του μια φωτογραφία με μια ακατανόητη κατασκευή, μου είπε: «Τρέλα, ε; Εκεί θα πάμε αύριο.»

Είχε νυχτώσει πια για τα καλά όταν φτάσαμε στη Σόφια. Βρήκαμε εύκολα το χόστελ όπου είχαμε κάνει κράτηση και αφού αφήσαμε τα πράγματά μας στο δωμάτιο, βγήκαμε να κάνουμε μια βόλτα μέχρι τον Άγιο Αλέξανδρο τον Νιέφσκι, χαζεύοντας στο μεταξύ διάφορα άλλα σημαντικά και ασήμαντα αξιοθέατα.

Τη γνώμη μου για τη βουλγάρικη πρωτεύουσα την έχω ήδη καταγράψει μες στα αποσπάσματα του «Μπαλκανμομπίλ» και δεν υπάρχει λόγος τώρα να επαναλαμβάνομαι. Θα έλεγα, πάντως, ότι αυτή τη φορά αυτό που μου έκανε την πιο μεγάλη εντύπωση ήταν, όσο παράξενο και αν ακούγεται, το μέρος όπου μείναμε. Αν και ξεκάθαρα διακατεχόμενο από μια φρενήρη χίπστερ αισθητική και αν και στρατηγικά απευθυνόμενο σε πολύ νεότερους από εμάς ταξιδιώτες, το όμορφο αυτό σπιτάκι της ούλιτσα Κάντσεβ, με τον κήπο, μες στην καρδιά του θελκτικά παρηκμασμένου ιστορικού κέντρου της Σόφιας, με έβαλε στον πειρασμό να ξαναέρθω και να μείνω εκεί για ένα μεγαλύτερο διάστημα, ακόμα και μόνος ενδεχομένως. Να φαντασιώνομαι, για κάποιον λόγο, πως επιστρέφω και κρύβομαι εκεί και ύστερα πως απαλλαγμένος από τις συνήθειες περισπάσεις, κατασκευάζω με την ησυχία μου ακόμα έναν κόσμο μυστικό, ακόμα ένα σύμπαν πεισματικά παράλληλο.

Το επόμενο πρωί, αφού πήραμε ένα ξεκαρδιστικό πρωινό στο υπόγειο του χόστελ, αποχαιρετήσαμε προς το παρόν τη Σόφια και αναχωρήσαμε για ανατολικότερα. Την πρώτη μας στάση την κάναμε λίγο έξω από τη Στάρα Ζαγκόρα για να δούμε ένα από τα περίφημα και θηριώδη σοσιαλιστικά μνημεία που ευδοκίμοσαν για μισό αιώνα βορείως των συνόρων μας. Τα βουλγάρικα κάπως πιο

βλαχομπαρόκ από τα αντίστοιχα διαστημικά της παλαιάς Γιουγκοσλαβίας, αλλά εμφανώς πιο καλοσυντηρημένα, αποτελούν μία από τις πιο ενδιαφέρουσες ατραξιόν της χώρας. Το συγκεκριμένο αποτελείται από μια εξωφρενική γλυπτική σύνθεση που απεικονίζει μια ομάδα ένοπλων Βούλγαρων στρατιωτών, ύψους μερικών δεκάδων μέτρων, υπό τη διακριτική διοίκηση ενός Ρώσου αξιωματικού και προσπαθεί να αφηγηθεί μια ιστορία όπου η εθνική υπερηφάνια συγκρούεται με τις πολιτικές επιλογές και κερδισμένο βγαίνει όπως πάντα το άθλημα.

Η δεύτερη στάση ήταν στο Καζανλούκ. Μια ασήμαντη μικρή πολύ λιγάκι βορειότερα, όπου όμως διασώζεται σχεδόν ακέραιος ένας ολόκληρος θρακικός τύμβος – μνημείο, μάλιστα, παγκόσμιας κληρονομιάς, Ουνέσκο και τέτοια, ξέρετε. Βέβαια το ίδιο το μνημείο μόνο απέξω το χαζέψαμε, αφού οι δαιμόνια αρχαιολογική υπηρεσία της γείτονος έχει φροντίσει να κατασκευάσει δίπλα του μία πιστή – έτσι λένε, τουλάχιστον- αναπαράσταση. Εν πάση περιπτώσει, και πάλι ο ζωγραφικός διάκοσμος εντός της τελευταίας κατοικίας του εκλιπόντος Θράκα είναι πολύ εντυπωσιακός και εύγλωττος.

Καθοδόν προς την τρίτη στάση μας, που ήδη από μακριά μπορούσαμε να τη διακρίνουμε, κάναμε άλλη μια μικρή εκτός προγράμματος ενδιάμεση, όταν συναντήσαμε τυχαία πάνω στον δρόμο μας, και

κάπου εκεί στο πουθενά, τον επίσης γιγαντιαίο (ένα θέμα με τα μεγέθη το έχουνε οι γείτονες) μεταλλικό αδριάντα ενός τύπου, με τον οποίο προσπαθήσαμε και να γνωριστούμε κάπως καλύτερα, αλλά όσο και αν το προσπαθήσαμε δεν καταφέραμε να βρούμε κάποια σχετική επιγραφή που να μας τον συστήνει.

Η τρίτη στάση ήταν και όλα τα λεφτά, που λένε. Σε μια από τις ψηλότερες κορυφές της Στάρα Πλάνινα (της γνωστής και ως Αίμος ή Μπαλκάν οροσειράς, που έδωσε το όνομά της και σε όλη τη χερσόνησο) βρίσκεται η Μπουζλουντζά, το ερείπιο του πιο εντυπωσιακό μνημείου του παλαιού καθεστώτος, που μοιάζει με ούφο που ήρθε από το άουτερ σπέις και προσγειώθηκε ανάμεσα στους έκπληκτους νοτιοσλάβους για να κηρύξει τις αρετές της σοσιαλισμού και της αταξικής κοινωνίας. Αν και η κεντρική του είσοδος ήταν αμπαρωμένη και φυλαγόταν διακριτικά από κάτι χωροφύλακες που κάθονταν στα σκαλοπάτια του και χάζευαν τη θέα, ο Νίκος προσπάθησε να μπει στο εσωτερικό από μια τρύπα που βρήκε κάπου ανοιχτή και να το φωτογραφίσει, αλλά το μόνο που κατάφερε ήταν να σκίσει σε κάτι σιδεριές το χέρι του. Αυτό που μου έκανε, πάντως, ιδιαίτερη εντύπωση ήταν το πλήθος των ξένων λαθροεπισκεπτών, σχεδόν από ολόκληρο τον κόσμο, που μαζί με μας το είχανε πολιορκήσει, αν και επισήμως δεν θεωρείται ούτε μνημείο ούτε

καν αξιοθέατο και κανείς καθωσπρέπει τουριστικός οδηγός δεν το περιλαμβάνει.

Από εκεί ψηλά στην Μπουζλουντζά μπορούσαμε να δούμε απέναντι και τον επόμενο μας στόχο, που ήταν επίσης κτισμένος πάνω στην ίδια κορυφογραμμή, αλλά αυτή τη φορά ερχόταν από μια άλλη εποχή πολύ πιο μάκρινή και ακίνδυνη και ως εκ τούτου βρισκόταν και σε πολύ καλύτερη κατάσταση: Ο πύργος της Σίπκα. Χτισμένο έναν αιώνα πιο νωρίς εις ανάμνηση του τελευταίου και πιο κρίσιμου για την τύχη των Βουλγάρων ρωσοτουρκικού πολέμου, και μάλιστα στο σημείο όπου δόθηκε η πιο σημαντική του μάχη, το μνημείο αυτό, σε αντίθεση με το προηγούμενο, όχι απλώς έχει περίοπτη θέση του στην επίσημη τουριστική βιτρίνα της χώρας, άλλα αποτελεί και εκδρομικό προορισμό όλων των βουλγάρικων σχολείων. Αφού καταφέραμε να προσπεράσουμε τα σμήνη των αλαλάζοντων πιτσιρικιών, φτάσαμε στην κορυφή του πύργου, όπου ο δυνατός αέρας, αφού προσπάθησε να με απογειώσει, μου πήρε το καπέλο μου ως σουβενίρ, πράγμα που εκείνη τη στιγμή πολύ με ενόχλησε. Αργότερα, όταν κατεβήκαμε ξανά στο πάρκιν, βρήκα το καπέλο πεταμένο κάπου κοντά στο Ανταμομπίλ, το μάζεψα και το ξαναφόρεσα. Θαύμα, μάλλον.

Η πέμπτη και τελευταία στάση κράτησε λίγο περισσότερο, αφού την συνδυάσαμε και με ένα

καλό γεύμα. Το παραδόξως άγνωστό μας Γκάμπροβο το βρήκαμε τυχαία καθώς σε αυτό μας οδήγησε η πείνα μας. Χτισμένη πάνω σε ένα παράτολμο για την εποχή του πολεοδομικό πείραμα και διακοσμημένη με ένα σωρό μνημεία της βουλγαρικής αναγεννήσεως –ό,τι και αν σημαίνει αυτό το πράγμα- η γραμμική αυτή πόλη, μήκους μερικών δεκάδων χιλιομέτρων και πλάτους μόλις ελάχιστων οικοδομικών τετραγώνων, υπήρξε κάποτε το καμάρι της νέας Βουλγαρίας. Σήμερα, βέβαια, έχει πέσει στην βαθιά την παρακμή, όπως και όλα τα πράγματα στον κόσμο και στην Ιστορία που από πρωτοπόρα μετατρέπονται απλώς σε αξιοπερίεργα. Με αυτά και με αυτά φτάσαμε κάποια στιγμή αργά το απόγευμα στο Βέλικο το Τάρνοβο, την αρχαία πρωτεύουσα των Βουλγάρων, όπου και σκοπεύαμε εξ αρχής να διανυκτερεύσουμε.

Με εξαίρεση το εντυπωσιακό του κάστρο και κάποια άλλα μνημεία εξίσου σημαντικά που βρίσκονται περιμετρικώς της πόλης, ο Παλαιός Τύρναβος δεν μοιάζει να κουβαλάει πια κάποια από την αίγλη των ένδοξων εποχών του. Για ώρα παλεύαμε να συμβιβαστούμε με την ιδέα ότι η ασήμαντη γειτονιά στην οποία μας είχαν οδηγήσει οι χάρτες ήταν πράγματι το ιστορικό του κέντρο. Και όταν βρήκαμε επιτέλους κάποιον ξενώνα για να μείνουμε, είπαμε εντάξει, δεν πειράζει, αφού φτάσαμε ως εδώ, ας κάτσουμε και ας ξεκουραστούμε και αύριο μέρα

είναι, θα πάμε προς τη Μαύρη Θάλασσα να βρούμε κανένα μέρος πιο αξιοθέατο.

Το επόμενο πρωί η επίσκεψη στο Τσάρεβατς, το κάστρο των παλαιών Βοουλγάρων ηγεμόνων μπορώ να πω ότι μας αποζημίωσε και με το παραπάνω, αλλά η ιδέα της εύξεινης ανατολής, που μας είχε πια καρφωθεί στο κεφάλι, έκανε να εγκαταλείψουμε την πόλη βιαστικά και έτσι αρχίσαμε να κατηφορίζουμε από τα βουνά και να ψάχνουμε τη συντομότερη οδό προς τη θάλασσα. Μετά από μια μακρά διαδρομή σχεδόν χωρίς καμία στάση, μέσα από μία αξέχαστη εναλλαγή τοπίου, φτάσαμε έξω από το Μπουργκάς και από εκεί κατευθυνθήκαμε προς την ιστορική Σωζόπολη.

Από τις τρεις παλιές παραευξείνιες πόλεις που σκοπεύαμε να επισκεφτούμε εκείνη τη μέρα, Η Σωζόπολη ήταν η πιο μεγάλη εμμονή του Νίκου, αφού, λίγες μέρες πριν ξεκινήσουμε, είχε δει κάπου τυχαία ένα ντοκουμανταίρ για ένα νεκροταφείο βρυκολάκων που οι αρχαιολόγοι είχαν, λέει, εκεί ανακαλύψει. Οι όποιες μου ενστάσεις για την αξιοπιστία αυτής της είδησεις και για το αν υπάρχουν ή έστω έχουν υπάρξει γενικά σταλήθεια βαμπίρ και νεκροζώντανοι δεν φάνηκαν ούτε στιγμή να τον πτοούνε. Έτσι μόλις φτάσαμε στην Σωζόπολη και αφού δεν υπήρχε φυσικά κάπου κάποια επιγραφή που να υποδεικνύει το μέρος αυτό που αναζητούσαμε, αρχίσαμε να ρωτάμε τους ντόπιους:

«Συγγνώμη, έχετε τίποτα βρυκόλακες εδώ; Και αν ναι, μπορείτε να μας πείτε πού συχνάζουν;»

Τελικά, μετά από πολλές παρεξηγήσεις και αφού κατά τύχη μάλλον γλιτώσαμε από τα χειρότερα, βρήκαμε το αρχαιολογικό μουσείο της πόλης και μπήκαμε για να ζητήσουμε μια πιο επιστημονική βοήθεια. Ο νεαρός που συναντήσαμε εκεί, αφού μας άκουσε υπομονετικά κουνώντας το κεφάλι του κάπως απροσδιόριστα, μας απάντησε σε αρκετά καλά ελληνικά πως έχουμε πέσει θύματα της παραπληροφόρησης και πως αυτό που είχε δει ο Νίκος στο ντοκυμανταίρ δεν ήταν παρά μια ακόμα από τις περιέργιες ταφικές συνήθειες του σκοτεινού βαλκανικού μας παρελθόντος, όπου όταν κάποιος συμπεριφερόταν κάπως, ασπούμε, πιο αντικοινωνικά, του έβγαине το όνομα και οι άλλοι οι φυσιολογικοί για να είναι σίγουροι πως δεν θα συνεχίσει τις παραξενιές και μετά τον θάνατό του, τον έθαβαν μες στον ασβέστη και καλού κακού του κάρφωναν κι ένα παλούκι πάνω στον θώρακά του και πως αν θέλαμε να δούμε τέτοια πράγματα μπορούσαμε να τα αναζητήσουμε ακόμα και στα ελληνικά νησιά και δεν χρειαζόταν να τραβηχτούμε εκεί πάνω. Επειδή ο τύπος με το ζόρι συγκρατιόταν για να μην γαμηθεί στα γέλια, είπα να αλλάξουμε κουβέντα και τον ρώτησα από πού είναι. «Οι οικογένεια μου είναι από εδώ», μου απάντησε. «Κάποιοι, ξέρετε, επιστρέψαμε.» Έτσι, μετά από

αυτό, αλλάξαμε και στόχευση, και αφού αφήσαμε πίσω τα αχυρένια σπίτια της Σωζόπολης, φύγαμε για να αναζητήσουμε τα υπολείμματα του μαυροθαλασσίτικου ελληνικού στοιχείου λίγα χιλιόμετρα πιο βόρεια, στην ξύλινη Αγχίαλο.

Ο παραθαλάσσιος δρόμος για το Πομόριε –όπως τη λένε σήμερα οι Βούλγαροι- ήταν κάπως αποκαρδιωτικός με όλα αυτά τα κτηνώδη και αντιαισθητικά ξενοδοχειακά συγκροτήματα. Λίγο πριν από την είσοδο στην πόλη είδαμε, όμως, στο πλάι του δρόμου μια εντυπωσιακή επιγραφή στα ελληνικά, που έλεγε «Ουλπιανών Αγχιαλέων» και σταματήσαμε να τη φωτογραφίσουμε. Μες στην Αγχίαλο δεν βρήκαμε, πάντως, κάτι ενδιαφέρον. Τα σπίτια, οι δρόμοι, το παραλιακό της μέτωπο έμοιαζαν όλα σαν να είχαν φτιαχτεί μόλις προχθές και κάθε ίχνος παρελθόντος να είχε με τρόπο απομακρυνθεί από το προσκήνιο. Απογοητευμένοι, είδαμε μόνο έξω από την πόλη φεύγοντας μια κάπως πιο παλιά εκκλησία και μπήκαμε λίγο μέσα για να τη χαζέψουμε.

Ένας παπάς, που εκείνη τη στιγμή ψιλοκοιμόταν στα στασίδια της, πετάχτηκε αμέσως πάνω και έσπευσε να μας καλωσορίσει και βασικά να μας υποδείξει το παγκάρι του, το οποίο εμείς είχαμε βλάσφημα προσπεράσει. Μετά, μόλις άκουσε να μιλάμε ελληνικά, σαν να ενθουσιάστηκε και άρχισε να μας λέει τα δικά του, για την περίοδο που υπηρετούσε

στην Κρήτη, για τη μετάθεση που πάλευε να πάρει σε κάποιο παρεκκλήσι στην Κωνσταντινούπολη και για το πόσο το Πατριαρχείο δεν εκτιμά τη μόρφωση και τον ιερατικό του έργο και τον κρατάει εκεί στο πουθενά παροπλισμένο. Αφού ακούσαμε τον πόνο του, είπαμε να τον ρωτήσουμε αν έχουν μείνει άλλοι Έλληνες στην Αγκιάλο, αλλά πριν προλάβουμε καν να ολοκληρώσουμε την ερώτηση, αυτός φώναξε «όχι, φύγανε όλοι, φύγανε» για να συμπληρώσει μετά μέσα από τα δόντια: «Και καλά κάνανε.»

Το παραεuxeίνιο ταξιδιωτικό μας τρίπτυχο ολοκληρώθηκε στην πέτρινη Μεσημβρία, όπου και είχαμε αποφασίσει στο μεταξύ να διανυκτερεύσουμε. Η πόλη αυτή που οι τουριστικοί οδηγοί την έχουν βαφτίσει τελευταία ως το Ντουμπρόβνικ της Μαύρης Θάλασσας είναι σταλήθεια ένα ανοιχτό μουσείο. Μέσα σε μια έκταση ελάχιστη μπορεί εδώ κανείς να συναντήσει ένα σωρό από ελληνικά, ρωμαϊκά και κυρίως μεσαιωνικά μνημεία, τα πιο πολλά σε τόση άριστη κατάσταση που αναρωτιέσα αν όντως είναι τόσο παλιά όσο αναφέρουν οι σχετικές επιγραφές ή μήπως τα έχουν φτιάξει πρόσφατα με συγχρηματοδότηση της ευρωπαϊκής μας ένωσης. Όπως και να έχει, πάντως, το αποτέλεσμα είναι εντυπωσιακό και αν και μπορείς να περιπλανηθείς μέσα σε λίγη ώρα σε ολόκληρο αυτό το περιτειχισμένο κομμάτι γης, που μοιάζει σαν να

επιπλέει πάνω στην επιφάνεια της θάλασσας, μια επιθυμία να μείνεις κι άλλο και να το τριγυρίσεις μέχρι που να το βαρεθείς, όσο νάναι, τη νιώθεις. Εδώ, βέβαια, κολλάει αυτό που λένε «πρόσεξε τι εύχεσαι», αλλά ακόμα είμαστε στα τέλη του Απριλίου. Πού να το φανταζόμουν εκείνη τη στιγμή το καλοκαίρι τι θα μου επιφύλασσε.

Νωρίς την άλλη μέρα, ξυπνήσαμε, πήραμε ένα κάπως υπερβολικό πρωινό, φορτώσαμε τα πράγματα στο Ανταμομπίλ και αναχωρήσαμε για τη Θεσσαλονίκη. Έτσι, για να μην ξαναπεράσουμε από τους ίδιους δρόμους και επειδή ελπίζαμε ότι μπορούσε να μας προκύψει καθοδόν όλο και κάποια απρόβλεπτη συγκίνηση, είπαμε να αλλάξουμε διαδρομή και να γυρίσουμε πίσω προς την Ελλάδα μέσω Χασκόβου και Κάρτζαλι, διασχίζοντας και πάλι τη Ροδόπη, όπως είχα κάνει τρία χρόνια πριν επιστρέφοντας από τη Φιλιππούπολη.

Το έχω ήδη γράψει και στο «Μπαλκανμομπίλ», στο αντίστοιχο απόσπασμα, η διαδρομή αυτή είναι μία από τις ωραιότερες όχι μονάχα της Βαλκανικής, αλλά ενδεχομένως ολόκληρης της Ευρώπης. Από αυτές που όταν τις ολοκληρώνεις και φτάνεις σπίτι σου, πλήρης από εικόνες και κατάκοπος από την απαιτητική οδήγηση, το πρώτο πράγμα που σκέφτεσαι να κάνεις είναι να ανοίξεις ξανά τους χάρτες και τα ημερολόγια και να αρχίσεις να το σκέφτεσαι πότε θα ξαναφύγεις.

τι έχουμε να χάσουμε;

Λίγες μέρες μετά την επιστροφή μου από τη Βουλγαρία, μου ήρθε ξανά ένα μήνυμα από τον Βαγγέλη, όπου με ρωτούσε τι σχέδια έχω για το καλοκαίρι. Είχαν περάσει δύο χρόνια από το ταξίδι μας στην Βοσνία και τόσο καιρό συνέχεια το λέγαμε πως έχουμε αφήσει πολλές εκκρεμότητες εκεί έξω, στον δρόμο. Έτσι αρχίσαμε να σκεφτόμαστε δύο εναλλακτικά πλάνα: Το πρώτο να ταξιδέψουμε στην Αλβανία και το Μαυροβούνιο δια της παραθάλασσιας οδού και να φτάσουμε μέχρι το Ντουμπρόβνικ και το άλλο να πάμε στην Ρουμανία. Μετά από πολλή ώριμη σκέψη και ακόμα περισσότερα ανώριμα μηνύματα καταλήξαμε στο δεύτερο σχέδιο, το οποίο και προσωπικά επιθυμούσα περισσότερο. Μόνο που η Ρουμανία είναι μία μεγάλη χώρα και οι διαδρομές που θα μπορούσαμε να επιλέξουμε για να την επισκεφτούμε πολλές και σε μεγάλο βαθμό ασυμβίβαστες μεταξύ τους. Εκεί ο Βαγγέλης, μάλλον επειδή βαρέθηκε να σκέφτεται, το άφησε σε μένα και μου είπε να διαλέξω εγώ πού ακριβώς θα ήταν δυνατόν να πάμε και κυρίως να υπολογίσω χωρίς υπερβολές πόσα θα προλαβαίναμε να δούμε μέσα σε πέντε μέρες που ήταν και ο ημερολογιακός

προϋπολογισμός του όλου ταξιδιού μας. Και κάπως έτσι, και με κεκτημένη μάλλον ταχύτητα από το αμέσως προηγούμενο ταξίδι με τον Νίκο, επέλεξα να κατευθυνθούμε ξανά προς τη Μαύρη Θάλασσα με τελικό προορισμό το δέλτα του Δουνάβειως.

Και ενώ όλα μοιάζαν κανονισμένα και ετοιμάζα και το Ανταμομπίλ για νέες περιπέτειες, εμφανίστηκε ξανά ο Γεώ από το πουθενά και άρχισε όχι μονάχα να διεκδικεί θέση συνταξιδιώτη, αλλά και να προσπαθεί να με πείσει να κάνω την απόλυτη υποχώρηση και να ταξιδέψουμε όλοι μαζί με το δικό του αυτοκίνητο. Το δίλημμα ήταν μεγάλο. Από τη μια ισχύει πως το αμάξι του Γεώ είναι και πιο μεγάλο και πιο οικονομικό και σίγουρα πολύ καταλληλότερο για τέτοιες καταστάσεις από το δικό μου. Από την άλλη το να ταξιδέψω έξω χωρίς το Ανταμομπίλ το ένιωσα από την άρχη κάπως σαν προδοσία. Τελικά η λογική επικράτησε του συναισθήματος και έτσι ένα πρωί κάπου εκεί στα τέλη του Ιουλίου βρεθήκαμε για πρώτη φορά οι τρεις μας να ταξιδεύουμε στην Εγνατία με κατεύθυνση προς τα ανατολικά και προς τον συνοριακό σταθμό των Νυμφαίων.

Όπως έγραψα ο προορισμός μας ήταν η Ρουμανία, αλλά επειδή η απόσταση από τη Θεσσαλονίκη ακόμα και μέχρι την Κωνσταντζα που είναι δίπλα σχεδόν στα βουλγαρορουμανικά σύνορα είναι πολύ μεγάλη, είχαμε εξαρχής αποφασίσει να διανυκτερεύσουμε καθοδόν στον Πύργο, έτσι ώστε

την επόμενη να έχουμε μπροστά όλη τη μέρα για να περιπλανηθούμε με την ησυχία μας σε όσα καλά και ενδιαφέροντα υπάρχουν στην παραουξείνια ακτογραμμή βορείως του Νεσέμπαρ. Πρακτικά αυτό σήμαινε ότι την πρώτη μέρα του ταξιδιού και μέρος της δεύτερης όχι απλώς θα τα περνούσα βλέποντας μέρη που έχω ξαναδεί αλλά ουσιαστικά θα επαναλάμβανα από την ανάποδη τη διαδρομή που είχα κάνει μόλις τρεις μήνες πριν με τον Νίκο. Αλλά, τι να κάνουμε; Τα έχουν αυτά τα οδικά ταξίδια. Για να πας οδικώς στη Ρουμανία, θες δεν θες, θα πρέπει να περάσεις από τη Βουλγαρία πρώτα.

Επειδή το νοτιοανατολικό κομμάτι της Βουλγαρίας δεν φημίζεται για κάτι συγκεκριμένο, και για να σπάσουμε λίγο τη συνεχή οδήγηση, είπαμε να επιλέξουμε στην τύχη ένα από τα χωριά, που τόσην ώρα περνούσαν από δίπλα μας αδιάφορα, και να το επισκεφτούμε. Και μπορεί στο τυχαίως επιλεγμένο Κνίζοβνικ να μην συναντήσαμε κάτι που να θυμίζει μια γραφική, παραδοσιακή κοινότητα, βρήκαμε όμως έναν παλιό και μάλλον εγκαταλειμμένο σιδηροδρομικό σταθμό και τον φωτογραφίσαμε από κάθε πιθανή γωνία, λες και επρόκειτο για το χαμένο όγδοο θαύμα του κόσμου. Βάζω στοίχημα πως οι ανυποψίαστοι Κνίζοβνικιανοί, που μας είδαν επί τω έργω, θα το διηγούνται αυτό μετά από χρόνια στα εγγόνια τους και δεν θα τους πιστεύουν.

Στο υπόλοιπο της διαδρομής μέχρι τη Μάυρη Θάλασσα δεν εμφανίστηκε κάτι το ιδιαίτερο για να έχω να θυμάμαι και οι λίγες στάσεις που πραγματοποιήσαμε είχαν ξεκάθαρα εικαστικό ενδιαφέρον, αφού οι δυο συνταξιδιώτες μου, εντυπωσιασμένοι από τα χρώματα της βουλγάρικης υπαίθρου, έψαχναν το πιο φωτογενές χωράφι με ηλιάνθους για να φωτογραφίσουν.

Στον Πύργο φάσαμε το απόγευμα και έτσι όπως ήμασταν αγρίως πεινασμένοι, καθίσαμε να φάμε στην πρώτη ταβέρνα που βρήκαμε μπροστά μας. Μετά το φαγητό αρχίσαμε να περιπλανιόμαστε στο κέντρο και στην παραλία και με τα λίγα που θυμόμουν από την παλιότερη βιαστική επίσκεψή μου, προσπάθησα να ξεναγήσω τους δύο φίλους μου, αν και νομίζω ότι το κατάλαβαν πως πιο πολύ αυτοσχεδίαζα.

Αργότερα κάναμε μια ακόμα μεγαλύτερη βόλτα σε ολόκληρη την πόλη αναζητώντας διαθέσιμο δωμάτιο, αφού αποδείχθηκε μεγάλο λάθος το ότι δεν φροντίσαμε να κάνουμε μια κράτηση νωρίτερα. Μες στο κατακαλόκαιρο και με όλη τη βουλγάρικη ενδοχώρα να ψάχνει μια ομπρέλα στον ήλιο της μαυροθαλασσίτικης ακτής, δεν ήταν και το πιο εύκολο πράγμα. Πάντως, αν και η αναζήτηση αυτή υπήρξε ωφέλιμη και αποκαλυπτική, αφού περάσαμε από γειτονιές που ούτε μπορούσαμε πιο πριν να φανταστούμε πως υπάρχουν, ο Βαγγέλης δήλωσε

ότι αναλαμβάνει στο εξής να κλείνει ηλεκτρονικώς εκ των προτέρων καταλύματα στις άλλες πόλεις όπου επρόκειτο να πάμε. Τελικά βρήκαμε ένα δωμάτιο σε ένα συμπαθητικό φτηνό ξενοδοχείο κάπου προς το λιμάνι και αφού τακτοποιηθήκαμε, ξαναβγήκαμε ψάχνοντας για λίγο νάιτ-λάιφ.

Το επόμενο πρωί, αφού τσακίσαμε τον φούρνο της γειτονιάς και ήπιαμε έναν καφέ στα όρθια σε μια ανοιχτή φρουταγορά που ήταν εκεί κοντά όπου είχαμε παρκάρει, αναχωρήσαμε για βορειότερα.

Στον δρόμο για τη Ρουμανία κάναμε τέσσερις στάσεις. Η πρώτη ήταν έξω από την Αγχιάλο για να φωτογραφίσουν τα παιδιά εκείνη την επιγραφή που ήδη ανέφερα στο προηγούμενο κεφάλαιο – τώρα που το ξανασκέφτομαι, μου φαίνεται σταλήθεια αστείο το ότι έχω πάει φέτος περισσότερες φορές στην Παλαιά Αγχιάλο παρά στη Νέα που είναι έξω από τον Βόλο.

Η δεύτερη ήταν στο Νεσέμπαρ, όπου ειλικρινά σχεδόν μετάνιωσα που επέλεξα να κάνουμε τη συγκεκριμένη διαδρομή ξαναπερνώντας από τα ίδια μέρη που είχα επισκεφτεί νωρίτερα, στα τέλη του Απριλίου, και μάλιστα αυτή τη φορά κάτω από πολύ χειρότερες συνθήκες, αφού αναγκαστήκαμε να στριμωχτούμε μέσα στα πλήθη των παραθεριστών για να αγοράσουμε ένα σουβενίρ και για να παραγγείλουμε έναν καφέ κι ένα ποτήρι με παγάκια.

Η τρίτη ήταν στη Βάρνα, από την οποία υποτίθεται ότι θα περνούσαμε στα γρήγορα - αλλά ας μην προτρέχω. Εκεί σταματήσαμε για χαζέψουμε από κοντά και να φωτογραφίσουμε ακόμα ένα μνημείο του σοσιαλιστικού ρεαλισμού που σαν τον χάρο υψώνεται πάνω από την πόλη.

Η τέταρτη στάση έγινε σε συνέχειες, αφού για ώρες βρεθήκαμε να αναζητούμε μια παραλία της προκοπής για να βουτήξουμε, αφού το θέλαμε πολύ και οι τρεις να προσθέσουμε ένα μπάνιο στη Μαύρη Θάλασσα στο ταξιδιωτικό βιογραφικό μας. Τελικά μετά από διάφορες φαρσοκωμωδιακές καταστάσεις, μπορέσαμε και βρήκαμε μια οργανωμένη ακτή λίγο πριν φτάσουμε στα σύνορα. Βάλαμε τα μαγιώ μας, μπήκαμε μέσα, κολυμπήσαμε, αράξαμε λίγο στον ήλιο και στεγνώσαμε, ανακοινώσαμε εν χορώ το πολυαναμενόμενο «στο Αιγαίο μας είναι πολύ καλύτερα» και ύστερα τα μαζέψαμε και φύγαμε.

Μέχρι να φτάσουμε στο συνοριακό σταθμό κόντευε να βραδυάσει. Ωστόσο, δεν ανησυχούσαμε, αφού η Κωνσταντζα ήταν κοντά και ήδη υπήρχε εκεί ένα δωμάτιο για να μας περιμένει. Και τότε έγινε μια από αυτές τις ομορφιές που τόσο συνηθίζονται όταν ταξιδεύεις παρέα με τον Γεώ, τον πιο μποέμ και ανέμελο συνταξιδιώτη αυτών των αποσπασμάτων που διαβάζετε. Ενώ περάσαμε με άνεση τον βουλγάρικο έλεγχο στην έξοδο από τη χώρα, οι Ρουμάνοι συνοριακοί είπαν να φανούν λίγο πιο

σχολαστικοί από τους γείτονες συναδέλφους τους και εκτός από τα διαβατήριά μας και την πράσινη κάρτα, που την ζητάν έτσι κι αλλιώς παντού σε όλα τα σύνορα του κόσμου, είπαν να ελέγξουν και τα υπόλοιπα έγγραφα του αυτοκινήτου. Και τότε ο Γεώ μάς αποκάλυψε πως είχε αφήσει την άδεια κυκλοφορίας πίσω στο σπίτι του στον Βόλο, πιστεύοντας ότι εκτός συνόρων δεν θα του ήταν απαραίτητη.

Ακολούθησαν δραματικές σκηνές με τον Γεώ να ζητάει από την Κική, τη σύζυγό του, να του στείλει μια φωτογραφία της άδειας, να την δείχνει μετά από την οθόνη του τηλεφώνου του στους ένστολους και αυτοί να ξεραίνονται στα γέλια, και ύστερα, όταν αρχίσαμε να το ρίχνουμε στα παρακάλια και στους νομικισμούς («αφού έχουμε πράσινη κάρτα... τι άλλο θέλετε πια από τη ζωή μας;»), να τους βλέπουμε να αγριεύουν, να μας ενημερώνουν ότι τυπικά χωρίς το σύνολο των απαραίτητων εγγράφων, το όχημα θεωρείται κλεμμένο και να μας απειλούν πως εάν δεν επιστρέψουμε πίσω από εκεί που ήρθαμε, θα μας αφήσουν να διανυκτερεύσουμε μες στη νεκρή ζώνη, μέχρι το επόμενο πρωί, όπου με καθαρό ρουμάνικο μυαλό θα αποφασίζουν τι ακριβώς θα έκαναν με την περίπτωση μας. Η μάχη ήταν άνιση. Δεν μας έπαιρνε να κάνουμε κάτι παραπάνω. Αποχαιρετήσαμε νοητά τον απλησίαστο

προορισμό των εκβολών του Δούναβη, βαρέσαμε μεταβολή και πήραμε ξανά τον δρόμο για τη Βάρνα.

Αυτή η εκτός προγράμματος οπισθοδρόμηση μας έδωσε την ευκαιρία να επανεκτιμήσουμε το μεγαλύτερο λιμάνι της Βουλγαρίας και να ανακαλύψουμε ένα σωρό πράγματα, και πάλι τυχαία και αναγκαστικά, στο κέντρο της γειτονιές του, αναζητώντας μες στη νύχτα ένα δωμάτιο της προκοπής για να την πέσουμε. Αφού τα καταφέραμε κάποια στιγμή επιτέλους, καθίσαμε και κάναμε ένα μεταμεσονύχτιο συμβούλιο όπου και προσπαθήσαμε να ξεπεράσουμε το άκυρο που μας έριξαν οι Ρουμάνοι και να προσαρμόσουμε το ρόουντ τριπ μας στα νέα δεδομένα.

Το επόμενο πρωί αναχωρήσαμε για να τα δυτικά-βορειοδυτικά της χώρας με στόχο να φτάσουμε στο Ρούσε, μια παραδουνάβια πόλη που είναι χτισμένη σε άλλο σημείο των βουλγαρορουμανικών συνόρων και αφού δούμε τουλάχιστον από εκεί τον ποταμό, να αρχίσουμε μετά να κατηφορίζουμε πίσω προς την Ελλάδα.

Στον δρόμο είδα κάπου μια ταμπέλα που έλεγε προς Σούμεν και θυμήθηκα ότι εκεί βρίσκεται το πιο γνωστό από όλα τα φαραωνικά μνημεία της σοσιαλιστικής φάσης που πέρασε η χώρα. Πλέον όχι μόνο δεν βιαζόμασταν για να πάμε κάπου συγκεκριμένα, αλλά έχοντας ακόμα δυο ολόκληρες

μέρες μέχρι να επιστρέψουμε στα σπίτια μας, μπορούσαμε να σταματάμε παντού σε όλο το μήκος της διαδρομής και από χωρίου εις χωρίον να αναζητάμε ακόμα και το πιο ασήμαντο και αμφίβολο αξιοθέατο. Το μνημείο, πάντως, των 1300 χρόνων βουλγάρικης ιστορίας ασήμαντο δεν το λες. Ακόμα και ο Βαγγέλης και ο Γεώ που την προηγούμενη μέρα στο αντίστοιχο της Βάρνας μου είχε φανεί πως λίγο βαρεθήκανε, εδώ κολλήσανε και στο τέλος σχεδόν τους παρακαλούσα να μπούμε πάλι στο αμάξι και να φύγουμε. Προσωπικά, όσο και αν με εντυπωσίασε η συγκεκριμένη πυραμιδοειδής κατασκευή, όσο και αν οι ανάγλυφες παραστάσεις της με έβαλαν σε σκέψεις, πιο πολύ θα έλεγα ότι την προσοχή μου τράβηξαν τα απορημένα βλέμματα των δυτικοευρωπαϊών τουριστών, πάνω στους οποίους πέσαμε εκεί πάνω, καθώς προσπαθούσαν να καταλάβουν τι ακριβώς συμβολίζει και αναπαριστά όλο αυτό το εξωγήινο κατασκεύασμα.

Νωρίς το απόγευμα φτάσαμε έξω από το Ρούσε. Και τότε συνέβη κάτι πραγματικά ανέλπιστο. Καθώς οδηγούσα, δεν πρόσεξα καλά τη σήμανση, μπερδεύτηκα και έστριψα σε λάθος έξοδο. Έτσι, αντί να πάρουμε τον δρόμο προς το κέντρο της πόλης, όπως σχεδιάζαμε, αρχίσαμε να κατευθυνόμαστε προς το ποτάμι και τα σύνορα. Σύντομα το κατάλαβα, αλλά επειδή δεν έβρισκα τρόπο να κάνω αναστροφή, συνέχισα και λίγα χιλιόμετρα μετά

είδαμε μπροστά μας σημαιοστολισμένο το συνοριακό φυλάκιο. Τότε, παρά τη ζωντανή ανάμνηση του φιάσκου της προηγούμενης ημέρας, είπαμε: «Ε, και δεν δοκιμάζουμε; Τι έχουμε να χάσουμε; Στη χειρότερη, θα φάμε πάλι πόρτα.» Ξαναπεράσαμε, λοιπόν, για πλάκα τον βουλγάρικο έλεγχο και όσο πιο δειλά και διστακτικά γινόταν πλησιάσαμε και πάλι τους Ρουμάνους. Ο ένας ένστολος που βγήκε μπροστά να μας προϋπαντήσει, κούνησε το κεφάλι του μόλις είδε την πράσινη κάρτα στο χέρι του Γεώ, και χωρίς καν να ελέγξει τα διαβατήριά μας, είπε ένα αδιάφορο «μπον βουαγιάζ» και μας άφησε να μπούμε. Σε μια ώρα και κάτι και πριν προλάβουμε να συνειδητοποιήσουμε τι έγινε, θα φτάναμε στο Βουκουρέστι.

Λέω το Βουκουρέστι να μην το συμπεριλάβω σε αυτά τα αποσπάσματα, αφού φοβάμαι πως θα το αδικήσω. Άλλωστε, επίκειται νέο ταξίδι προς τα εκεί, οπότε ελπίζω να το δω και να το γνωρίσω καλύτερα και να μην περιοριστώ στην θετική μα τόσο ολιγόωρη εντύπωση του Αυγούστου.

Και μετά από όλα αυτά ήρθε η ώρα να το παραδεχτούμε επιτέλους. Δεν είναι όλα τα ταξίδια ευτυχή. Δεν γίνεται να είναι. Όπως δεν είναι και όλες οι εμπειρίες μας και γενικά όλα αυτά τα πράγματα που ενώ απλώς τα ζούμε, εκ των υστέρων επιμένουμε πεισματικά να τα μοντάρουμε και να τα ταξινομούμε αναλόγως της αφήγησης που θέλουμε

να εξυπηρετήσουμε. Και ούτε η τάση της φυγής δεν φτάνει ούτε το ταξιδιωτικό μας ένστικτο ούτε, ακόμα περισσότερο, η καλή μας θέληση για να ξεπεραστούν προβλήματα που φεύγοντας για την αλλοδαπή πολλές φορές ξεχνιόμαστε και τα στριμώνουμε και αυτά μες στις αποσκευές μας.

Τελικά θα έπρεπε να περιμένουμε την επιστροφή για να αισθανθούμε το ταξίδι αυτό κάπως να δικαιώνεται. Κατηφορίζοντας πια προς την Ελλάδα, και ενώ βρισκόμασταν ακόμα επί ρουμάνικου εδάφους, είδαμε τα καταπράσινα νερά ενός ποταμού να κυλάνε κάτω από μια γέφυρα και αμέσως ψάξαμε για έξοδο. Λίγη ώρα μετά θα πλατσουρίζαμε μέσα στον Αργκές, έναν από τους παραπόταμους του Δούναβη και θα διασκεδάζαμε τους υπόλοιπους λουόμενους με τις μάταιες προσπάθειές μας να κολυπήσουμε αξιοπρεπώς χωρίς να παρασυρθούμε βιαίως ξανά προς τα παράλια της Μαύρης Θάλασσας.

Έπειτα, στη Βουλγαρία πια, κάναμε ακόμα μία στάση, την πιο ενδιαφέρουσα μάλλον ολόκληρου του ταξιδιού, για να επισκεφτούμε το εντυπωσιακό και πολυκινηματογραφημένο σύμπλεγμα σπηλαίων Ντεβετάτσκα. Εκεί, για πρώτη φορά, μετά από τόσες μέρες και χιλιόμετρα, βγάλαμε και τις πρώτες ομαδικές, υποχθόνιες λόγω θέσης και χαζοχαρούμενες λόγω διάθεσης, φωτογραφίες για

να έχουμε να δείχνουμε στο μέλλον ως ατράνταχτες αποδείξεις του πόσο καλά περάσαμε.

Λίγο πριν φτάσουμε στη Σόφια, και αφού είχαμε στο μεταξύ καμιά δεκαριά φορές χαθεί και ξαναβρεθεί μες στις διακλαδώσεις του επαρχιακού οδικού δικτύου, πέσαμε πάνω σε μια ωραία παραδοσιακή ταβέρνα και είπαμε να την τιμήσουμε. Εκεί, σε μια απόπειρα να δοκιμάσουμε σχεδόν όλα τα πιάτα, κοντέψαμε να σκάσουμε τόσο από το φαγητό όσο και από την περιέργεια. Στα όρια του ληθάργου πια, μπήκαμε ξανά μέσα στο αμάξι, βάλαμε σε λειτουργία τον αυτόματο πιλότο και άγνωστο πώς κάποια στιγμή, αργά το βράδυ πια, φτάσαμε στην έρημη λόγω των καλοκαιρικών διακοπών βουλγάρικη πρωτεύουσα.

Το επόμενο πρωί, χαράματα ακόμα, άφησα τους άλλους δυο να κοιμούνται, πετάχτηκα να πάρω έναν καφέ και ύστερα γύρισα, έκατσα στην αυλή του χόστελ και άνοιξα το λάπτοπ μου. Μέχρι τη στιγμή εκείνη ούτε που μου είχε περάσει από το μυαλό να καταγράψω όλες αυτές τις βαλκανικές μου περιπέτειες. Θυμήθηκα το πρώτο μου ταξίδι με το αμάξι, τότε, παραμονές Πρωτοχρονιάς του '14, που με τη Δήμητρα είχαμε περάσει και πάλι από εδώ για λίγες μόνο ώρες. Αναρωτήθηκα γιατί τα κάνουμε όλα αυτά. Γιατί πάμε, ερχόμαστε, φεύγουμε, επιστρέφουμε; Αλήθεια, γιατί δεν καθόμαστε στα αυγά μας; Ποια είναι αυτή η μυστηριώδης δύναμη

που μας σπρώχνει διαρκώς να πάρουμε τους δρόμους; Μήπως όλοι αυτοί οι δρόμοι οδηγούν τελικά στο ίδιο ακριβώς σημείο; Και αν ναι, πού βρίσκεται το σημείο αυτό, αν όχι εκεί από όπου πάντα ξεκινάμε; Και το σημαντικότερο, μήπως τα ταξίδια αρχίζουν να υπάρχουν μόνο όταν αποφασίσουμε να μιλήσουμε για αυτά; Κοίταξα τριγύρω μου. Ήθελα τόσο πολύ να αφηγηθώ σε κάποιον όλα όσα συνέβησαν αυτές τις πέντε μέρες, όλα αυτά που έζησα αυτά τα πέντε χρόνια, αλλά τόσο η πόλη όσο και η χερσόνησος ολόκληρη χουζούρευαν ακόμα. Άνοιξα γρήγορα μια σελίδα στην οθόνη μου και άρχισα να γράφω.

Όταν, πέντε ώρες μετά, φτάναμε στη Θεσσαλονίκη, ζήτησα από τον Γεώ να με πάει εκεί όπου είχα αφήσει το Ανταμομπίλ, κάπου στην είσοδο της πόλης. Σίγουρα, θα ήταν η ιδέα μου, αλλά δεν ξέρω, στην άρνησή του να πάρει αμέσως μπρος και στη συνέχεια σε εκείνο το παράξενο μουγκρητό που έκανε μόλις το ξεπάρκαρα, μου φάνηκε πως διέκρινα κάτι σαν κρίση ζήλιας.

συνεχίζεται...

Το τελευταίο χάρτινο βιβλίο του Γιάννη Αντάμη, το «Ανταμομπίλ», κυκλοφορεί στα βιβλιοπωλεία από τις Εκδόσεις Χαραμάδα

**κυκλοφορεί επίσης
από τις εκδόσεις dreamtigers:**

**κεντρική διάθεση:
www.dreamtigers.gr**

ne pas se pencher au dèhors

στον Γεώ

Βόλος, Αύγουστος 2018

χιλιόμετρα
κάναμε πάλι
©
γιάννης αντάμης
dreamtigers